

allt om teckenspråk

en produkt från dövas tidning

2025

Det här är Allt om Teckenspråk 2025!

År 2025 betyder ett nytt nummer av Allt om Teckenspråk av Dövas Tidning. Allt om Teckenspråk är vårt specialnummer som är en fortsättning på succéerna från 2013 (då vi utgav specialnumret för första gången), 2017 och 2021. Detta specialnummer trycks i extra

stor upplaga och ges ut vart fjärde år i samband med Sveriges Dövas Riksförbunds kongress.

Som redaktör är jag stolt över att presentera detta specialnummer. Ett nummer det ligger lite extra arbete och hjärta bakom. Målet har varit att presentera ett nummer riktat mot vem som helst och med varierat innehåll – med tonvikt på det svenska teckenspråket. Ett språk som jag själv har fått äran att växa upp med. Jag fick till och med mitt persontecken innan jag fick mitt namn (om du undrar vad ett persontecken är så se sidan 5).

I detta nummer avhandlar vi bland annat ämnen som teckenspråken i världen, teckenspråkets plats i utvecklingen av AI och en familjs berättelse om att komma in i teckenspråkets värld när sonen föddes döv.

Jag vill också lyfta fram antologin på sidorna 18-21, där åtta personer berättar om sin relation till teckenspråk. De har vitt skilda bakgrunder, men deras relation till teckenspråk förenar dem.

För så är det. Alla människor har sin egen personliga relation till teckenspråk. En del kan det inte alls. En del har det som modersmål. Andra har fått lära sig det senare i livet. Vissa kan mycket och andra kan mindre. Oavsett vem du är hoppas jag att det i detta nummer finns spännande läsning för dig.

Jag vill passa på att rikta ett stort tack till alla som har bidragit till 2025 års Allt om Teckenspråk – allt ifrån intervjupersoner till uppdragstagare. Ett stort tack går också till Charlotte Gustavsson som varit min medarbetare i processen med denna tidning.

Här är 44 sidor av ett språk som finns runtomkring oss alla – mer eller mindre. Trevlig läsning!

*Olivia Renner Balkstam,
redaktör och ansvarig utgivare*

Innehåll

Guide till svenskt teckenspråk	3
Frågor & svar	6
Teckenspråken i världen	8
Teckenspråkslexikon	10
Teckenspråk och AI	12
Familjen Itämaas	14
Fördelar med teckenspråk	16
Antologi	17
Porträtt: Ingela Holmström	24
4 frågor till 6 döva forskare	26
Vårdpersonal om teckenspråk	30
Lär dig svenskt teckenspråk	32
Språkvård med Isof	34
Organisationer	36
Krönika: Tobias Palmkvist	42

NR 2:2025

SDR/DÖVAS TIDNING
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

Webbplats: sdr.org
E-post: sdr@sdr.org

Bli medlem:
medlem.sdr.org
medlem@sdr.org

Stöd oss: insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org
Webbshop: webbshop.sdr.org
webbshop@sdr.org

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
vastanviksfhs.se

DÖVAS TIDNING
Redaktör och ansvarig utgivare:
Olivia Renner Balkstam
olivia.r.balkstam@dovastidning.se
Medarbetare Allt om Teckenspråk:
Charlotte Gustavsson
Form: Formligen.se
Korrektur: Helena Fremnell
Illustration omslag: Sara Domström

PRENUMERATION
4 nummer per år 325 kr
mejla: medlem@sdr.org
ANNONSER
annons@dovastidning.se
Upplaga: 4500 ex
Tryck: Risbergs, maj 2025
ISSN 1402-1978

Dövas Tidning är en Svanenmärkt tryckprodukt.

Utgivningsplan 2025:
Nr 3: 2 oktober
Nr 4: 11 december

Utebliven tidning:
medlem@sdr.org

dovastidning.se

En guide

till det svenska teckenspråket

Illustration: Mikael Öhlund

Välkommen hit! Till både ett språk och en kultur. Kanske har du aldrig kommit i kontakt med teckenspråk tidigare? Kanske kan du redan några tecken? Flirtat med någon döv eller sett några prata på ett café? Kanske vill du lära dig mer om allt eller kanske är du bara lite nyfiken? Det här är vår guide till det svenska teckenspråket och dövsamhället i Sverige. Vi hoppas att den ger dig en inblick i ämnet. Häng med!

Vad är teckenspråk?

Teckenspråk är ett visuellt och spatialt språk där man använder händer, munrörelser och ansiktsuttryck – ungefär så här:

- Händer – handform, läge och rörelse är de tre delar ett tecken består av. Hur handen eller händerna formas. Var de befinner sig på eller utanför kroppen och vilken rörelse de utför.
- Munrörelser – kan vara inlånade från talad svenska eller vara genuint teckenspråkliga.
- Ansiktsuttryck – till exempel används ögonbrynen för att ställa en fråga och nicka och skaka på huvudet som jakande och negerande.

Tecken utförs alltså i olika positioner och riktningar i teckenrummet till skillnad från talade språk som är linjära. Och tecknade språk har precis som talade språk en egen vokabulär (teckenförråd) och en egen grammatik som skiljer sig helt från det talade språket.

Vilka pratar teckenspråk?

I Sverige finns cirka 10 000 barndomsdöva sedan födseln eller i tidig ålder. Minst 30 000 har svenskt teckenspråk som primärt språk, mestadels döva och hörselskadade personer. Dessa har ofta familjemedlemmar, vänner och andra personer runt sig som kan teckna mer eller mindre. Dessutom finns det personer som talar teckenspråk i sitt jobb. Uppemot 100 000 personer talar svenskt teckenspråk mer eller mindre regelbundet. (Källa: SDR)

Teckenspråk som språk i Sverige och världen

Den 14 maj 1981 erkände Sveriges riksdag det svenska teckenspråket som dövas första språk – som första land i världen. Men har teckenspråket bara funnits sedan dess? Behövs ett officiellt erkännande för att ett språk ska räknas som ett språk? Och är teckenspråket internationellt? Svaret på alla frågorna är nej.

I skrivande stund har cirka 81 länder erkänt sina egna teckenspråk. Enligt World Federation of the Deaf (WFD) finns det 70 miljoner döva i världen och över 200 olika teckenspråk. Ibland används förkortningar för de olika språken, till exempel ASL för amerikanskt teckenspråk och STS för svenskt teckenspråk.

Det finns också ett internationellt handalfabet och vissa gemensamma tecken, influerade av olika nationella språk. Dessa används när döva från olika länder möts, och kallas internationella tecken eller internationellt tecknande – men det räknas inte som ett fullständigt eller officiellt språk.

Människan har alltid haft ett behov av att kommunicera, och tros ha använt tecken långt innan talet utvecklades. Ändå erkändes teckenspråken sent i historien. Sverige var först 1981 och 1991 fick världen sin första professor i teckenspråk: Brita Bergman.

Uppgång och fall i teckenspråkets historia

Teckenspråk utvecklades snabbt i takt med att dövskolor öppnade. Där döva samlas, där lever teckenspråk. Sveriges första dövskola, Manillaskolan, grundades 1809 i Stockholm. Rektor Pär-Aron Borg (1776–1839) tog bland annat sina elever på vandringar runt Mälaren för att upptäcka naturen och hitta tecken för omgivningen. Än idag utvecklas teckenspråk kontinuerligt med nya tecken. Pär-Aron Borg var också den som utformade vårt handalfabet. Om du tittar noga så kan du kanske gissa varifrån han fick inspiration till att bokstavstecknen ser ut som de gör (se nästa sida).

1800-talet kallas ofta teckenspråkets guldålder. Särskilt i Frankrike, där den första dövskolan öppnade cirka 20 år före Sveriges, hade franskt teckenspråk hög status. Barn från landsbygden skickades till Paris för att lära sig läsa och skriva, och teckenspråket firades vid årliga banketter med både döva och hörande gäster.

Teckenspråket förbjöds i dövskolorna

Men ingen guldålder varar för evigt. På en dövlararkongress i Milano 1880, där majoriteten av lärarna var hörande, togs beslutet att välja oralism som undervisningsmetod. Det innebar att döva och hörselskadade skulle lära sig tala och läsa på läpparna istället för att använda teckenspråk. Teckenspråk förbjöds i undervisningen världen över, och döva lärare fick inte arbeta kvar. Elever som tecknade kunde bestraffas, till exempel genom slag på fingrarna. Deras utbildningsnivå försämrades då de hade svårt att uppfatta vad lärarna sa på talad svenska. Föräldrar uppmanades också att tala med sina döva barn istället för att teckna, vilket ledde till att deras kontakt försämrades. Målet var att döva skulle bli hörande i största möjliga mån. Denna period beskrivs ofta som en mörk period för döva.

Teckenspråk i kalendern

Det dröjde drygt 100 år innan det svenska teckenspråket blev officiellt erkänt. Riksdagen tog den 14 maj 1981 ett historiskt beslut att erkänna dövas rätt till teckenspråk som modersmål.

Beslutet innebar att dövskolorna i Sverige började använda svenskt teckenspråk i undervisningen 1983. 14 maj firas och uppmärksammas nu som **Svenska teckenspråkets dag** på olika platser och av olika arrangörer.

2017 utnämnde FN den 23 september till International Day of Sign Languages, på svenska **Internationella dagen för teckenspråken i världen**, för att lyfta teckenspråkens betydelse för det fulla förverkligandet av de mänskliga rättigheterna för döva. Datumet valdes eftersom World Federation of the Deaf (WFD) grundades denna dag 1951.

Teckenspråkiga mötesplatser i Sverige

Dövföreningar har länge varit viktiga för döva, särskilt för dem som arbetar på hörande arbetsplatser. Här finns social gemenskap, återhämtning och kommunikation på det egna språket. Dövrörelsen i Sverige går tillbaka till 1868, och idag har Sveriges Dövas Riksförbund cirka 40 regionala och lokala organisationer med runt 4000 medlemmar totalt (se sidorna 36–37). Varje år turas föreningarna om att arrangera Dövas Dag, en social tillställning som pågår över en hel helg i september. Utöver konferenser, workshops och utställningar är Dövas Dag en viktig samlingsplats för döva och andra teckenspråkiga i Sverige.

Dövskolor har spelat en avgörande roll för teckenspråkets utveckling. I Sverige finns fem statliga specialskolor för döva, från Lund till Härnösand, samt kommunala hörsel- och dövklasser. Många unga flyttar till Örebro för att gå på riksgymnasierna för döva och hörselskadade och deltar därefter i aktiviteter på teckenspråkiga fritidsgårdar.

Teckenspråkiga folkhögskolor erbjuder bland annat allmän kurs på teckenspråk, kurser i dövstudier, teckenspråksutbildningar samt TUFF-utbildning (TeckenspråksUtbildning För Föräldrar).

Stockholms universitet erbjuder även kurser och utbildningar i teckenspråk och tolkning.

MAJ

14

Svenska teckenspråkets dag

Den 14 maj 1981 **beslutade** riksdagen att döva hade rätt till **teckenspråkig undervisning**. Sverige var **först i världen!**

SEPTEMBER

23

Internationella dagen för teckenspråken i världen

2017 erkände FN att den 23 september årligen ska firas som **Internationella dagen för teckenspråken i världen**.

Dövidrott engagerar både unga och vuxna genom idrotter som basket, futsal, bangolf, padel och simning, organiserade av Svenska Dövidrottsförbundet med både nationella och internationella tävlingar. Deaflympics, dövas egna OS, hålls vart fjärde år världen över.

Olika organisationer och föreningar ordnar också läger i Sverige eller till andra delar av världen för såväl barn och ungdomar som vuxna. Det är en möjlighet att få teckna med andra och ta del av olika aktiviteter på teckenspråk.

Svenskt teckenspråk i kultur och media

SVT och UR producerar teckenspråkiga program för målgruppen döva och hörselskadade barn och vuxna. Dessutom teckenspråkstolkar SVT, UR och TV4 en del av sina talade program.

Riksteatern Crea – tidigare Tyst Teater – är en professionell teater på teckenspråk, som startade 1970 och turnerar inom Riksteatern sedan 1977.

På Facebook och Instagram finns många teckenspråkiga grupper och sidor med olika inriktningar.

Det svenska teckenspråket idag

Sedan 2009 är det svenska teckenspråket inskrivet i språklagen, vilket innebär att samhället har ansvar att skydda och främja språket. Döva, hörselskadade och andra som behöver teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig och använda det.

Språklagen jämför svenskt teckenspråk med de nationella minoritetsspråken, men i praktiken har minoritetsspråken starkare skydd, till exempel när det gäller språkliga rättigheter i barn- och äldreomsorg.

Lär dig svenskt teckenspråk

För dig som vill lära dig svenskt teckenspråk finns flera möjligheter – se sidorna 32 och 33 för att få veta mer. Varmt välkommen att lära känna ett nytt språk och en ny kultur som lever mitt bland oss alla!

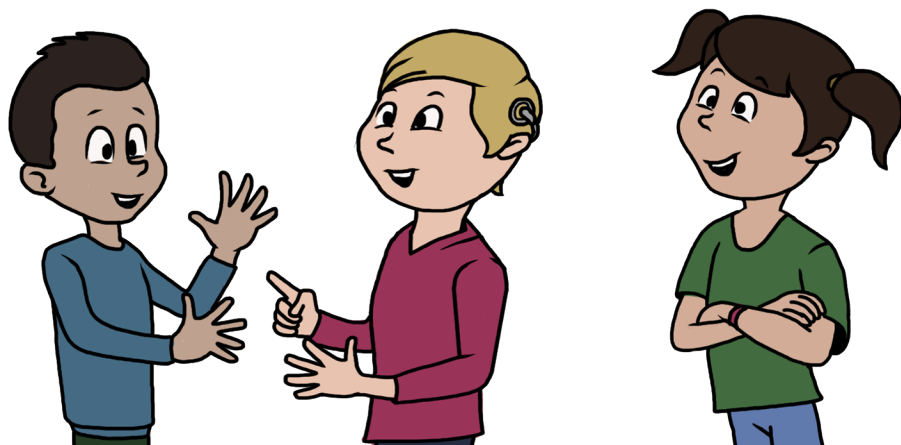
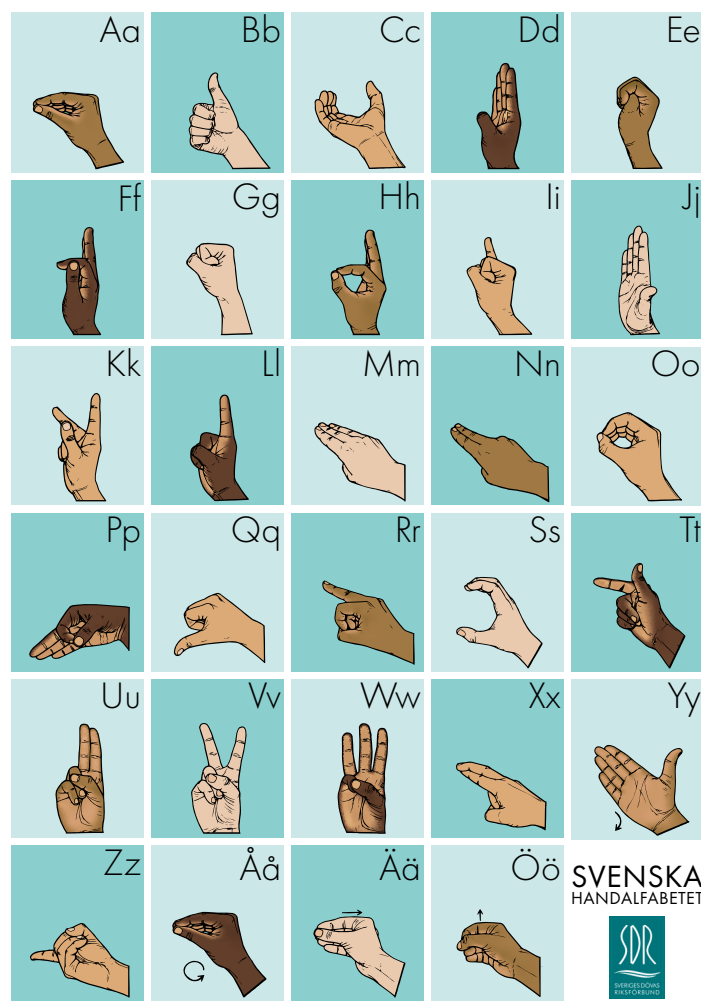

Illustration: Mikael Öhlund

*Inspirationen kom från hur bokstäverna ser ut i skrift.
Svenska handalfabetet är en del av svenska teckenspråket.
Bild: SDR (illustrerad av Ellinor Persson)*

Visste du att...

”Vem du?” När man presenterar sig på teckenspråk bokstaverar man oftast sitt namn och visar sitt persontecken. Men vad är ett persontecken? Normalt är ett persontecken inget självvalt utan något som man ”döps” till, vanligen något som beskriver en som person. Det kan till exempel vara en framträdande egenskap, ett utseendedrag eller intresse. Några exempel är: ”glass”, ”smilgrop”, ”krulligt hår”. När vi pratar om andra används persontecken när vi vet vilka personer vi pratar om. Hur man får ett persontecken varierar, men det vanliga är att man får det när man träffar döva eller kommer i kontakt med teckenspråket.

*Text: Ylva Björklund, Charlotte Gustavsson
och Olivia Renner Balkstam*

FRÅGOR & SVAR OM TECKENSPRÅK

Kan man prata om precis allting på teckenspråk?

Ja, det kan man. Det finns inga begränsningar för vad man kan prata om, precis som med talade språk som svenska och engelska.

Finns det dialekter i svenskt teckenspråk?

Nja, inte direkt dialekter som i det talade språket. Däremot finns det regionala varianter av olika ord. Till exempel tecknas ordet "apelsin" olika i södra och norra Sverige. Däremot är grammatiken densamma över hela landet. I och med sociala medier och TV har variationen minskat över tid.

Har teckenspråk en egen färg?

Sedan 2010-talet finns det en turkos färg som alltför döva och dövorganisationer använder för att symbolisera döva och teckenspråk. En färg som ska kunna användas över hela världen och inte ha koppling till något särskilt land eller någon politik.

Är TSP, TSS OCH TAKK samma sak?

Nej, det är tre olika saker.

TSP är en svensk förkortning för ordet teckenspråk. Det svenska teckenspråket kan förkortas till STS, något som används mycket inom forskarvärlden. Det svenska teckenspråket är ett fullständigt språk med egen grammatik och uppbyggnad, och inte någon metod.

TSS är förkortningen för Tecken Som Stöd. TSS är inte ett språk, utan ett komplement till det talade språket. TSS kan användas som ett stöd i kommunikationen till exempel för den som är hörselskadad eller vuxendöv. TSS betyder att man talar svenska (eller ett annat talat språk) men förstärker orden med tecken. Tecknen som används i TSS bygger på tecknen från teckenspråk.

TAKK är förkortningen för Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation. TAKK är en metod som ger ett alternativt sätt att kommunicera. Det är inte ett eget språk, men lånar tecken från teckenspråk. TAKK är inte riktat mot döva och hörselskadade som målgrupp utan till personer som behöver kommunikationsstöd, till exempel hörande barn med språkstörning. TAKK kan användas tillsammans med talade språk eller utan.

Vad är taktilt teckenspråk?

För den som har dövblindhet finns också taktilt teckenspråk. Det innebär att personen tar till sig teckenspråket med dess komponenter genom berörings-sinnet. Detta genom att placera sina händer i talarens eller tolkens händer och följa med i hans rörelser. För att förmedla vad som sker i omgivningen, till exempel om någon skrattar, kan man använda social-haptiska signaler som är taktila beröringar på till exempel armar eller rygg.

Kan man skämta och svära på teckenspråk?

Ja, det finns lika många nyanser och uttryckssätt på teckenspråk som i andra språk. Ironi visas till exempel med ansiktsuttryck och kroppens signaler motsvarande tonfall och nyanser i rösten.

Vad är babytecken?

Babytecken är ett sätt att kommunicera med sin bebis, oavsett om den hör eller inte. Bebisar kan ofta förstå ord och uttrycka sig med tecken innan de kan tala. Syftet med babytecken är att hjälpa föräldrar minska

frustrationen genom att hjälpa barnet att uttrycka sina behov, som att vara mätt, hungrigt eller trött. Babytecken är ofta inspirerade av teckenspråk och det finns kurser och böcker som hjälper föräldrar att lära sig tecknen.

Vad betyder döv?

Oftast beskrivs döva som människor med en funktionsnedsättning, men det finns flera olika sätt att se på ordet "döv". Dövhet är det medicinska perspektivet av att sakna hörsel. Vissa döva beskriver sig som "stendöva", medan andra som döva men att de kan uppfatta ljud med hörseltekniska hjälpmedel. Flertalet är döva redan från

födelsen, men människor kan även bli döva senare i livet. Att vara döv är ofta mer än att inte ha någon hörsel. Teckenspråket förenar döva i en språklig och kulturell gemenskap. Döva finns i alla åldrar, med olika ursprung och olika bakgrunder. Det är olika vilket/vilka språk döva personer använder och föredrar i olika situationer. Det kan vara teckenspråk, skrivet eller talat språk.

Döv eller dövstum?

Dövstum är ett ord som ofta felaktigt används om döva och begreppet avskaffades under 1950-talet av dåvarande Skolöverstyrelsen. Förr förutsattes att de som var döva också var stumma men det stämmer inte. Begreppet lever kvar på sina håll men ska inte användas när det syftas på döva personer.

Hur många döva föds varje år?

Varje år föds omkring 200 barn med nedsatt hörsel. En del blir också döva under småbarnsåren eller ännu senare. Nio av tio föräldrar till döva är hörande.

OCH OM DÖVA

Vad står förkortningen CODA för?

När döva får hörande barn kallas de för CODA; en förkortning av "Children of Deaf Adults" på engelska. På svenska används ibland termen "hörande barn till döva föräldrar", men CODA används som etablerad term även på svenska.

Finns det studier om döva?

Ja, för den som vill fördjupa sig inom dövas kultur, språk, historia och samhällsliga villkor finns dövstudier som kurser både på folkhögskolenivå och universitetsnivå.

Finns det en särskild dövflagga?

Ja, sedan 2023 finns en dövflagga som används världen runt för att fira, uppmärksamma och synliggöra teckenspråk, döva och dövsamhället. Dövflaggan är designad av Arnaud Balard, en fransk dövblind konstnär, och kan beställas i olika storlekar och varianter hos World Federation of the Deaf (WFD), wfd.org.

Vad är dövkultur?

Dövkultur är en kultur som formas där döva möts. Den bygger på gemenskap, teckenspråk, historia och stärker dövas identitet. Genom berättelser, teater, konst och TV-program för döva sprids kulturen vidare. Unika uttrycksformer som till exempel Visual Vernacular och teckenspråkspoesi visar dövas stolthet och historia, och ger dövas berättelser och tankar en plats.

Vad menas med begreppen audism, minoritetsstress och förklaringsbörda?

Audism syftar på diskriminering eller fördomar mot döva eller hörselskadade, ofta baserat på antagandet att hörsel och tal är överlägsna förmågor.

Minoritetsstress är en särskild form av stress som minoriteter, däribland döva, upplever på grund

av strukturella ojämlikheter, stereotyper och upplevelsen av orättvisa och daglig medveten eller omedveten diskriminering.

Förklaringsbördan är en beskrivning av den extra påfrestning som döva känner när de möter okunskapen som finns i samhället. Att ofta behöva förklara och försvara sina behov och rättigheter gentemot en ofta okunnig majoritet, är något som försvårar vardagen.

Vad är dövidentitet?

Att vara döv handlar också om tillhörighet. Döva är en minoritetsgrupp både språkligt och kulturellt – där teckenspråket är en viktig del av gemenskapen. Döva känner ofta en samhörighet med andra döva, något som går över landsgränserna. Många döva reser mycket och har starka vänskapsband till andra döva i hela världen.

De erkända teckenspråken

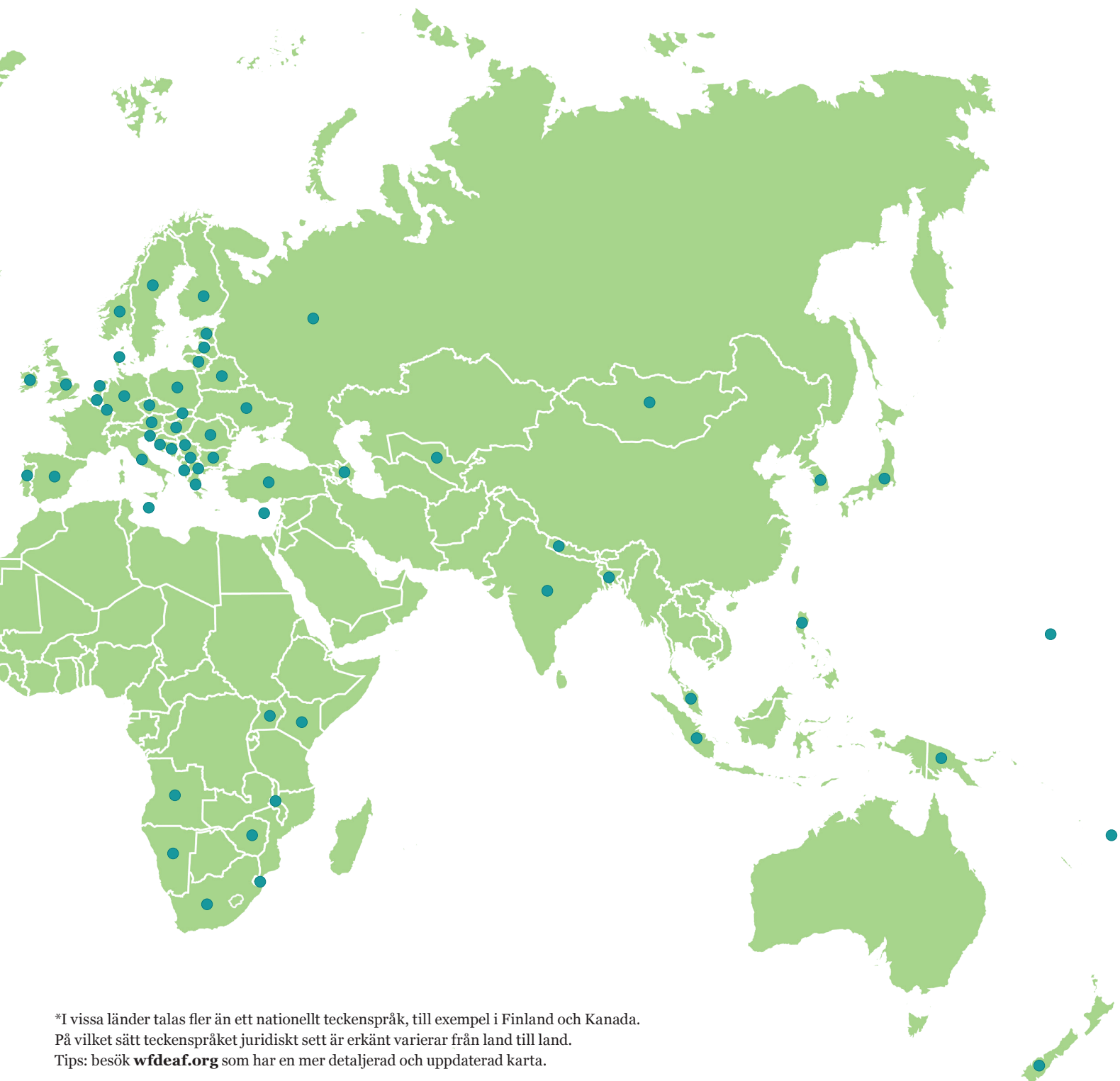
Hur många länder har erkänt sitt eller sina respektive nationella teckenspråk? Enligt World Federation of the Deaf (WFD) är siffran 81 stycken.* Här har vi placerat ut dem på en världskarta.

● Dessa länder har erkänt sitt/sina teckenspråk:

Albanien	Honduras	Panama
Angola	Indien	Papua Nya Guinea
Argentina	Indonesien	Paraguay
Azerbajdzjan	Irland	Peru
Bangladesh	Island	Polen
Belarus	Italien	Portugal
Belgien	Japan	Rumänien
Bolivia	Kanada	Ryssland
Bosnien och Hercegovina	Kenya	Serbien
Brasilien	Kosovo	Slovakien
Bulgarien	Kroatien	Slovenien
Chile	Kuba	Spanien
Colombia	Lettland	Storbritannien
Costa Rica	Litauen	Sverige
Cypern	Luxemburg	Sydafrika
Danmark	Malawi	Sydkorea
Dominikanska republiken	Malaysia	Tjeckien
Ecuador	Malta	Turkiet
El Salvador	Marshallöarna	Tyskland
Estland	Mexiko	Uganda
Eswatini	Mongoliet	Ukraina
Fiji	Namibia	Ungern
Filippinerna	Nederländerna	Uruguay
Finland	Nepal	Uzbekistan
Grekland	Nicaragua	Venezuela
Guatemala	Nordmakedonien	Zimbabwe
	Norge	Österrike
	Nya Zeeland	

– så ser världskartan ut

*I vissa länder talas fler än ett nationellt teckenspråk, till exempel i Finland och Kanada. På vilket sätt teckenspråket juridiskt sett är erkänt varierar från land till land.
Tips: besök wfdeaf.org som har en mer detaljerad och uppdaterad karta.

Källa: World Federation of the Deaf (WFD), *The Legal Recognition of National Sign Languages*, uppdaterad maj 2025. Listan innehåller medlemmar i FN, och även Kosovo eftersom dess nationella dövförbund är medlem i WFD fast landet inte är medlem i FN.

Frågor till...

Svenskt teckenspråkslexikon, vid Institutionen för lingvistik på Stockholms universitet

Svenskt teckenspråkslexikon samlar och dokumenterar olika tecken inom det svenska teckenspråket digitalt. För den som vill lära sig olika begrepp på svenskt teckenspråk finns det ett omfattande antal tecken på deras hemsida och i deras app. Dövas Tidning har ställt frågor via mejl till Nikolaus Riemer Kankkonen som är forskningsassistent på Stockholms universitet, och som ingår i teamet bakom Svenskt teckenspråkslexikon.

Hur många tecken har ni i dagsläget i lexikonet?

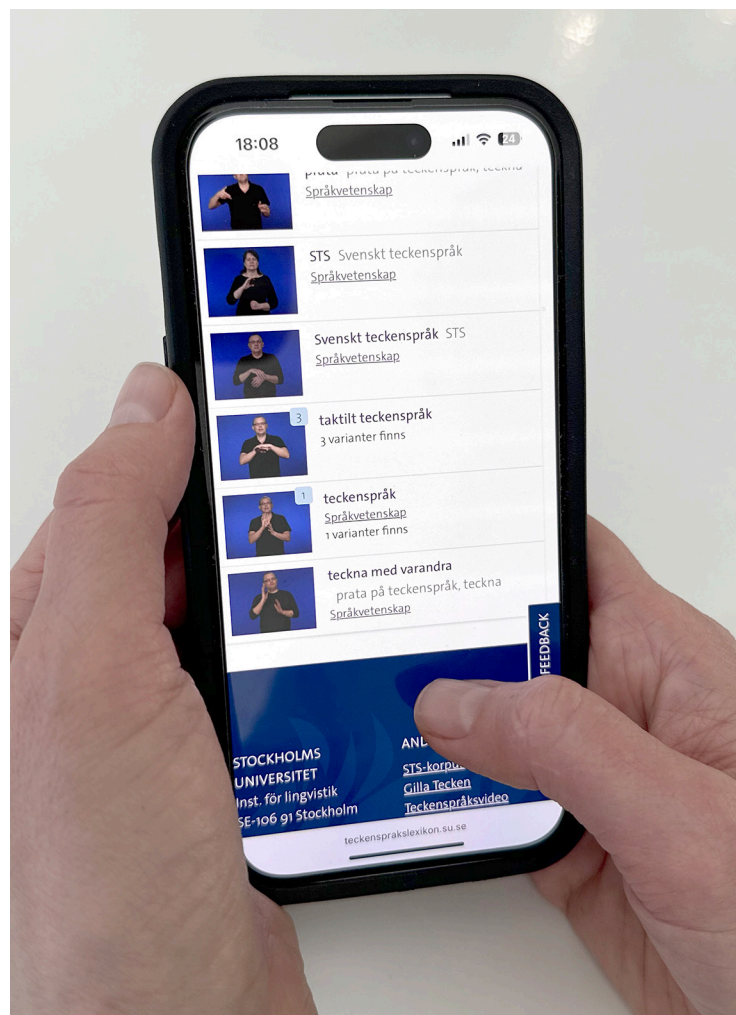
– Det är ungefär 21 500 tecken och fraser.

I senaste numret av Allt om Teckenspråk (2021) berättade ni att sökträffarna i ert lexikon tydligt speglar vad som sker just nu och i omvärlden. Stämmer detta fortfarande?

– Ja, så är det fortfarande. Det märks både när det händer stora saker i världen, i politiken, men också i vardagen – till exempel vid högtider eller när skolorna börjar. Ett exempel vi nämnde tidigare i er utgivning 2021 var att tecknet FÖRSKOLA blev ett av de mest sökta i augusti, just eftersom många börjar förskolan då. Sådana saker händer hela tiden.

Vad utgår ni ifrån när ni väljer in tecken till lexikonet? Finns det kriterier?

– Ett tydligt kriterium är att om ett tecken förekommer i vår STS* Korpus, så läggs det också in i lexikonet. STS Korpus är ett slags samling av inspelade samtal och berättelser på svenskt teckenspråk som används för språklig forskning. Ett annat kriterium är om ett tecken dyker upp i media, till exempel i SVT:s sändningar. Då noterar vi det i vår interna databas även om källan inte är synlig i lexikonet. Vi samlar också in önskemål genom olika enkätundersökningar, till exempel om bilmärken eller ishockeylag, och gör statistik på vilka tecken som används där. Just nu jobbar vi med ett projekt om sport, där nya tecken tas in i lexikonet. Då samarbetar vi med personer eller organisationer som är kunniga inom olika områden, till exempel sport och matematik.

Vilka var de tio mest populära sökorden under 2024?

1. Jag älskar dig	6. Hej
2. Mamma	7. Bajs
3. Hur mår du?	8. Bra
4. Jag heter	9. God morgon
5. Pappa	10. Glad

Vad har ni för planer inför framtiden med lexikonet?

– Sedan i början av året pågår ett internt projekt där vi vill utveckla lexikonets användarvänlighet. Vi funderar till exempel på hur mycket information som verkligen behövs på varje teckens "sida". Målet är att det ska bli lättare att hitta det man behöver. Vi håller också på att utveckla nya kriterier för hur vi väljer in nya tecken i lexikonet.

Har ni statistik på antal besökare i teckenspråkslexikon.su.se, antal nedladdningar av appen och antal delningar av olika tecken?

– Svenskt teckenspråkslexikon är en av de mest besökta hemsidorna på Stockholms Universitet under 2024 med fyra miljoner besökare. Antalet nedladdningar av appen för iOS var 140 519 under 2024. Än så länge finns inte appen för Android (Google Play), men det är under utveckling. Antalet delningar har vi ingen statistik på.

*STS är förkortningen för svenskt teckenspråk

Sammanställning: Olivia Renner Balkstam

UR Teckenspråk – för dig som vill förstå världen

Hos UR Teckenspråk hittar du berättelser som berör, samhällsprogram som väcker tankar och kunskap som gör skillnad – allt på svenskt teckenspråk!

Vi skapar innehåll tillsammans med dig som tittar – barn, unga och vuxna – för att kunskap ska bli tillgänglig för alla.

När du förstår mer, blir världen större. Och livet roligare.

Följ oss på våra kanaler
@urteckensprak

Titta på UR Play
och YouTube

Ingen ska behöva vara ensam i en kris. Vi finns här om du behöver någon att prata med.

Vi tar emot chatt- eller videosamtal måndagar
11.00-13.00 och torsdagar 19.00-21.00 - **året runt**.
Övrig tid bokas hos stod@nationellkvinnojour.se
Vi har tystnadsplikt.

**NATIONELL KVINNOJOUR
OCH STÖD PÅ TECKENSPRÅK**
www.nkjt.se

Barn- och ungdomsjour
på teckenspråk

Är du mellan 6-21 år?

Chatta med oss på
måndagar och torsdagar 18:30-20:30 -
vi har öppet hela året.

Video- och
textchatt

Mejl

Frågelåda

www.boujt.se

Teckenspråk + AI = sant?

Idag ser vi allt fler initiativ där teckenspråket möter AI, i allt från teckenspråkiga avatarer till avancerade översättningsverktyg. Möjligheterna kan tyckas oändliga och den tekniska utvecklingen gör snabba framsteg. Hur långt har vi kommit idag i utvecklingen och vilken roll har dövas eget perspektiv i denna utveckling?

Både i Sverige och i Storbritannien bedrivs forskningsprojekt där de utvecklar ett verktyg som ska översätta text till teckenspråk och teckenspråk till text med AI. DT har intervjuat professorerna Richard Bowden och Jonas Beskow från Storbritannien respektive Sverige samt generalsekreterare Frankie Picron från European Union of the Deaf (EUD).

SignGPT

I maj 2025 startade det femåriga projektet SignGPT på University of Surrey i Storbritannien. Projektet har fått 8,45 miljoner pund, vilket motsvarar ungefär 115 miljoner svenska kronor. Syftet med projektet är att skapa en AI-modell som kan översätta brittiskt teckenspråk (BSL) till talat språk och talat språk till BSL.

Huvudforskaren professor Richard Bowden förklarar att SignGPT inte handlar om att ersätta teckenspråkstolkarna. Han

använder Google Translate som exempel, som man kan använda för att översätta enklare texter eller menyer och skyltar, men som man kanske inte använder för känsliga sammanhang som inom vård eller rättsväsendet. Precis likadant menar Richard att SignGPT ska fungera, som en tillgång man har med sig i mobilen precis som Apples Siri och Amazons Alexa och alltså inte något man använder i stället för teckenspråkstolkare.

I forskningen ser Richard att de största utmaningarna gäller datatillgången då teckenspråkigt material kräver stora mängder lagringsutrymmen, samt den etiska utmaningen att de som tecknar inte kan vara anonyma.

I 25 års tid har Richard försökt att lära maskiner att förstå teckenspråk. Under dessa år har han erfarit att tillväxten på senare tid varit enorm. Nya företag och forskningsinitiativ dyker upp över hela världen och många drivs av hörande personer som inte förstår sig på teckenspråket, dövsamhället eller de verkliga behoven, menar Richard. Det resulterar i många fall i teknik som inte fungerar i praktiken. Trots det ser Richard möjligheten att kunna lösa många kommunikationsproblem i projektet.

SIGNBOT – Generativ AI för teckenspråk

Professor Jonas Beskow ser också en stor tillgänglighetsvinst eftersom AI kan göra stor skillnad för teckenspråksanvändarna genom att ge dem tillgång till olika resurser och kommunikations-sätt som andra tar för givna.

Foto: privat

Richard Bowden

Foto: privat

Jonas Beskow

Foto: privat

Frankie Picron

Jonas leder det svenska projektet SIGNBOT som är treårigt och avslutas i december 2027. Projektet bedrivs av ett forskningsteam från Kungliga tekniska högskolan (KTH) och har fått 4,2 miljoner kronor. I projektet jobbar de med att bygga teknik för att översätta mellan talat språk och teckenspråk med hjälp av AI och en avatar. För att kunna göra det spelar de in en stor mängd tecken med hjälp av Motion Capture teknik, en särskild teknik för att fånga rörelser. Med hjälp av de inspelningarna får de data över tecknens rörelser som de använder för att träna upp en AI-modell som sen kan översätta text till teckenspråk med dessa data. Jonas berättar att de huvudsakligen jobbar med att översätta mellan svenska och svenskt teckenspråk, men att målet är att metoderna ska gå att använda för andra språk. I projektets tvärvetenskapliga forskningsteam ingår doktorander och bihandledare från både KTH och Stockholms universitet, där bland andra professor Johanna Mesch finns representerad.

– De modeller för text och tal som finns idag är tränade på tusentals, ibland miljontals timmar språk. Det är svårt att hitta data i den mängden för teckenspråk, säger Jonas.

Där kommer samarbetet med Stockholms universitet in, där deras teckenspråkskorpus med tillhörande annoteringar används. Dessutom samarbetar de med SVT och kan använda deras teckenspråksmaterial som producerats.

Precis som Richard, ser Jonas en stor utmaning i de stora mängder data som det innebär att lagra teckenspråkets olika

tecken. En annan utmaning är att teckenspråket inte finns i skrift, vilket gör det svårt för ett AI-system att jobba. Därför behöver de först träna upp ett system som kan lära sig en sorts kod för tecknen, som kan användas som ett mellansteg i översättningen.

Frågan bevakas både nationellt och internationellt

Gemensamt i de båda projekten är den stora utmaningen att få AI att förstå teckenspråket

och dess variationer, alltså att tolka in alla olika delar som finns i teckenspråket och översätta till rätt betydelse. Till det behövs dövkompetens och där är Richard orolig att för lite dövkompetens finns i utvecklingen idag. Frågan bevakas både nationellt och internationellt.

På nationell nivå finns det ett fokus på AI och satsningar för en ökad förståelse för AI inom Sveriges Dövas Riksförbund (SDR). Förbundet arbetar för att följa upp ny teknologi och säkerställa att dessa lösningar blir användarvänliga och tillgängliga för döva.

På europeisk nivå berättar EUD:s generalsekreterare Frankie Picron att AI har en stor potential att öka tillgängligheten för döva om teknikerna utformas inkluderande. Som det är idag ser Frankie att en stor utmaning är just bristen på inkludering i utvecklingen av AI. Utan inflytande av dövsamhället kan utvecklingen leda till språkliga felaktigheter, integritetskränkningar och till och med till digitalt utanförskap, menar Frankie. AI bör stärka, inte ersätta, teckenspråkstolkningen eller översättningen.

Även världsförbundet WFD övervakar dessa frågor. Inför sin kongress i Saudiarabien under hösten 2027 bildar WFD ett tillfälligt AI-utskott med experter inom bland annat AI och lingvistik. Vid kongressen i Saudiarabien ska utskottet lägga fram ett övergripande ställningstagande om AI och nationella teckenspråk och ge rekommendationer för hur AI kan utvecklas på ett sätt som involverar dövsamhället.

Text: Maria Norberg

Vad hoppas du se kring teckenspråk och AI i framtiden?

Foto: privat

Linnéa Lundström, 17 år:

– AI utvecklas i rasande fart, men jag tror att teckenspråkets utveckling inom AI riskerar att hamna på efterkälken. Visst kan AI

göra nytta, som att ge teckenspråkig information på tågstationer eller bussar. Teckenspråket bygger dock på mimik, rörelser och en egen grammatik som AI kan ha svårt att förstå och återskapa. Men tänk om det en dag faktiskt går att ha ett naturligt samtal med en AI – helt på teckenspråk. Det vore häftigt!

Foto: privat

Hannes Danielsson, 37 år:

– Jag har länge trott att det ska ta lång tid innan AI kan utvecklas så pass att den kan hantera teckenspråk. Men jag har förstått att

det går snabbare än så! Jag funderar på om AI kan göra så att karaktärer i barnfilmer använder teckenspråk, till exempel. I förproducerade program tror jag det kan bli möjligt, men att ersätta mänskliga teckenspråkstolkare i direktsända sammanhang med samma kvalitet – det känns fortfarande ouppnåeligt.

Fadi Shoshara, 32 år:

– Jag skulle önska att det fanns en AI-teckenspråkstolk som klarar att tolka både från teckenspråk till tal och från tal till teckenspråk. Tänk hur mycket mer självständiga vi skulle bli i till exempel utbildningen eller på arbetsmarknaden! Jag vet att det idag inte är möjligt, men i framtiden kanske.

Foto: Mona Riis

Att hitta sitt språk – och sin plats

När 15-årige Liams Itämaas föräldrar fick veta att deras son var döv ställdes allt på ända. Men med teckenspråket som nyckel hittade de både en vardag som fungerade och en gemenskap som sträcker sig långt utanför Härnösand. Det här är berättelsen om att följa sin egen väg – i skolan, vardagen och livet.

När teckenspråket blev en självklarhet

Att få beskedet att ens barn är dövt, det var inget som Liams föräldrar Sandra och Ville Itämaa hade förberett sig på. Precis som för många andra var det ett hörseltest efter förlossningen som först väckte misstankarna, varpå en rad ytterligare tester sedan bekräftade det.

— Det var en omtumlande tid, minns Sandra och Ville. Från att vara nyblivna föräldrar till att plötsligt befinna sig i en värld av hörselhabilitering, hörapparater, sjukhusbesök och beslut som kändes större än livet självt.

Bland alla intryck och all information som överöste dem, fanns det en sak som kändes självklar redan från start: att lära sig teckenspråk.

— Vi visste inte riktigt hur mycket Liam kunde höra, det var svårt att mäta hans hörsel och hörapparaterna gav inte den respons man hoppats på. Att lära sig ett språk som säkerställer kommunikation oavsett kändes naturligt för oss, berättar Sandra.

Med teckenspråket som en del av vardagen öppnades nya dörrar, inte bara för språklig utveckling utan också för gemenskap. Redan som liten gick Liam på en förskola med tvåspråkig profil, där svenskt teckenspråk och talad svenska fanns sida vid sida. Det lade en trygg grund, både språkligt och socialt.

Vägen genom skolan — en resa av val och omval

Skolgången har för Liam varit en resa kantad av både byten och viktiga insikter. Först förskoleklass på Manillaskolan i Stockholm, där han trivdes bra men där antalet jämnåriga var få. Eftersom de flesta av Liams kompisar gick i hörselklass i Alviksskolan valde familjen att låta honom byta dit. Där fungerade det bra, inte minst tack vare att skolan var van vid teckenspråk.

Med tiden längtade familjen bort från storstadens tempo, och drömmen om fjällen lockade. Flyttlasset gick därför till Idre, där en liten byskola med cirka 130 elever blev nästa anhalt för Liam.

— Vi hoppades att en liten skola skulle kunna erbjuda det som Liam behövde i form av teknik och anpassningar, men det blev en tuff tid, berättar Sandra.

Trots dialog med skolan insåg föräldrarna till slut att det inte fungerade. Efter 1,5 år tog de beslutet att återvända till en tvåspråkig skolmiljö för Liam, den här gången till Kristinaskolan i Härnösand. Något de kände blev rätt val för hans utveckling och trygghet. Härnösand, med sin närhet till fjällen, blev ett sätt att kombinera Liams språkbehov med hela familjens livsstil.

Språket som följeslagare i vardagen

I Liams familj har teckenspråket kommit att bli en naturlig del i livet, även om användandet varierar i olika situationer.

— Hemma blir det kanske mindre teckenspråk än man kan tro, eftersom vi anpassar oss efter situation och miljö. Men i röriga sammanhang, utomhus, eller om någon behöver säkerställa att allt uppfattas rätt, faller vi alltid tillbaka till teckenspråk, förklarar Sandra.

Alla i familjen kan teckna på olika nivåer, och att Liam snabbt blev bättre än föräldrarna har de accepterat med ett leende.

— Så är det ju ofta med barn och språk. Man hinner inte riktigt med, men det är fantastiskt att se hur obehindrat Liam rör sig mellan svenskt teckenspråk, talad svenska, engelska och nu även spanska.

Utanför hemmet har teckenspråket också blivit en självklarhet för vänner och släktingar. Även om inte alla lärt sig fullt ut, har

grundläggande tecken, persontecken och viljan att förstå funnits där från start. Sandra och Ville upplever att ingen någonsin ifrågasatt deras språkval, snarare har alla varit positiva och nyfikna.

Gemenskapen som sträcker sig över gränser

Teckenspråket har inte bara öppnat dörrar till kommunikation i vardagen utan också till en större, internationell gemenskap. I takt med att Liam har satsat på sin alpina idrottskarriär har han och familjen kommit i kontakt med döva skidåkare från hela Europa där de fått använda internationella tecken.

— Det var lite nervöst i början, erkänner de. Men kroppsspråket och likheterna mellan språken gör att man förstår varandra ändå. Ofta handlar det om att våga fråga, peka och be om förtydliganden.

Liam själv trivs i idrottsmiljön och drömmer om att kvala in till Deaflympics i Innsbruck 2027.

— Det är fantastiskt att se hur självklar han är i både den döva och hörande världen, och hur teckenspråket hjälper honom att röra sig fritt mellan dem, säger Sandra

Tankar om framtiden

Med gymnasievalet runt hörnet väcks förstås nya frågor och funderingar. För Liam är målet tydligt: Ett alpint gymnasium där han kan fortsätta satsa på sin sport. För familjen innebär det ett nytt steg i balansgången mellan språklig tillgänglighet, social gemenskap och praktiska förutsättningar. Sandra och Ville vet ju hur viktigt det är att miljön fungerar för Liam, både socialt och språkligt. Samtidigt vet de att alpina utbildningar är små och att han känner sig trygg i den miljön. Blir det inte alpint, finns alltid alternativ, de är trygga i att lösningarna finns där. Att sonen kommer flytta hemifrån i ung ålder är förstås en känslomässig omställning, men familjen ser också styrkan i den självständighet som Liam redan hunnit utveckla.

— Han vet sitt värde, han vet sitt språk och han vet vad han vill. Det är det viktigaste, säger de.

Till nya föräldrar: ”Våga skapa er egen väg”

När familjen blickar tillbaka på resan de gjort hittills är rådet till andra nyblivna föräldrar till döva barn tydligt:

— Lita på er själva. Våga göra det som känns rätt för just er, inte det som någon annan tycker är bäst. Och ta tillvara på allt som erbjuds; TUFF, läger, möten med andra familjer. Det är där man ser att det går bra, att barnen får vänner för livet, och att ni inte är ensamma.

Med teckenspråket som en självklar del av livet har familjen byggt en vardag där dövhet inte är ett hinder, utan en naturlig del av Liams identitet — och vägen framåt.

Text: Mona Riis Foto: Privat

FAKTA

Familj: Mamma Sandra 41 år, Pappa Ville 45 år, Liam 15 år, Linus 11 år och katterna Molly & Murre 4 år

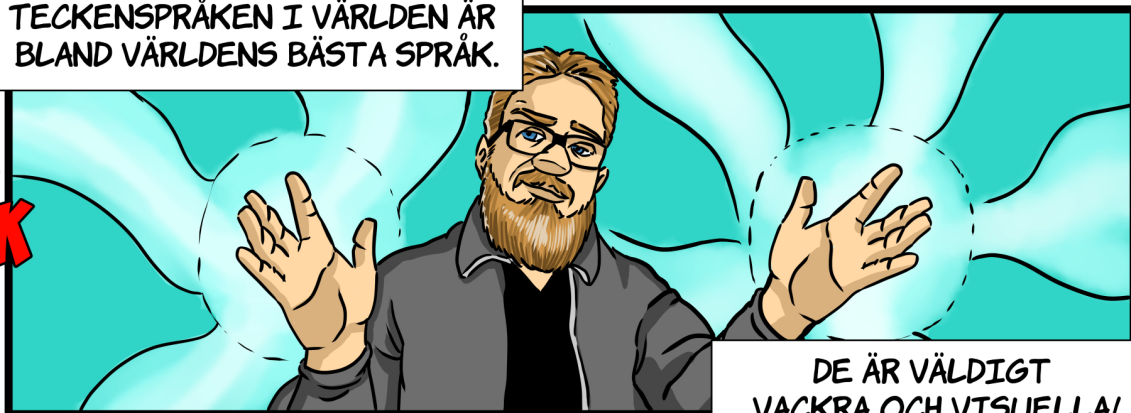
Bor i Solumshamn, utanför Härnösand men spenderar helst all ledig tid i fjällen, sommar som vinter. Denna säsong (september–maj) 135 skiddagar!

Liam tävlar för Härnösands Alpina men satsar på en internationell alpin elitkarriär med fokus inom dövsport.

FÖRDELAR MED TECKENSPRÅK

AV
VIKTOR JÄDERLUND

TECKENSPRÅKEN I VÄRLDEN ÄR
BLAND VÄRLDENS BÄSTA SPRÅK.

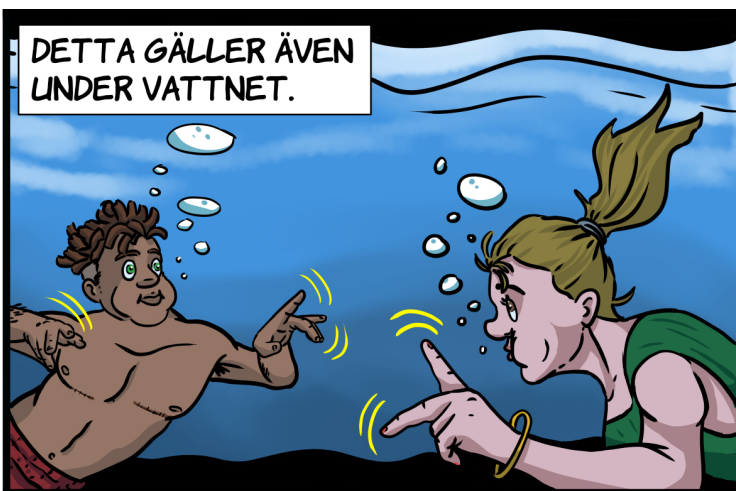

DE ÄR VÄLDIGT
VACKRA OCH VISUELLA!

SPRÅKET KAN MED
LÄTTHET ANVÄNDAS
MED ATT KOMMUNICERA
GENOM FÖNSTER.

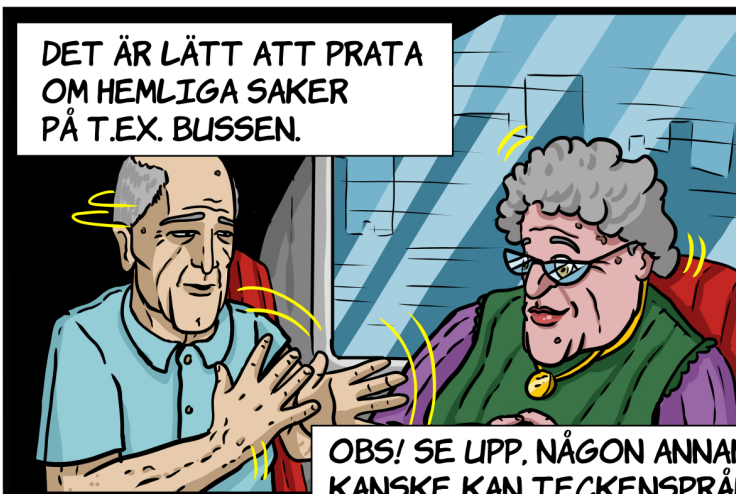
DETTA GÄLLER ÄVEN
UNDER VATTNET.

ÄR DU FÖRKYLD OCH VÄLDIGT
HES HAR DU ETT ALTERNATIVT
KOMMUNIKATIONSSÄTT.

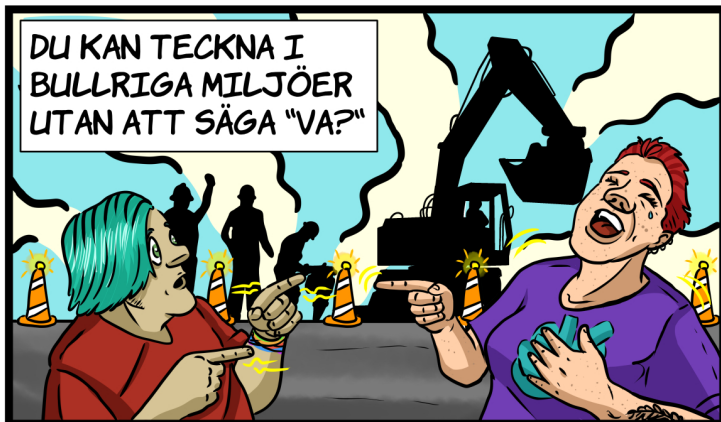

DET ÄR LÄTT ATT PRATA
OM HEMLIGA SAKER
PÅ T.EX. BUSSEN.

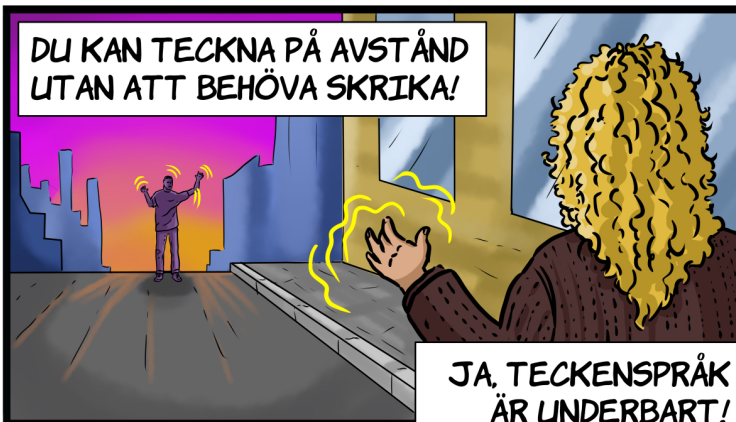

OBS! SE UPP, NÅGON ANNAN
KANSKE KAN TECKENSPRÅK!

DU KAN TECKNA I
BULLRIGA MILJÖER
UTAN ATT SÄGA "VA?"

DU KAN TECKNA PÅ AVSTÅND
UTAN ATT BEHÖVA SKRIKA!

JÅ, TECKENSPRÅK
ÄR UNDERBART!

Antologi:

8 personer
berättar vad
teckenspråket
betyder för dem

Foto: privat

Nyckeln till min frihet och framgång

”Jag ryser vid tanken på hur det kunde ha blivit om jag inte fått teckenspråket som mitt första språk.” Den meningen bär mycket känsla. Den kommer från mitt hjärta, för jag vet att mitt liv kunde ha tagit en helt annan väg. Det liv jag har idag – mitt självförtroende, min trygghet, min identitet – bygger på att jag fick tillgång till ett språk som jag kunde förstå och uttrycka mig med: svenskt teckenspråk.

18 maj 1996. Då flyttade jag med min familj från Syrien till Sverige. Jag var tre år gammal. För många barn i min ålder är livet fyllt av lek, skratt och språkliga framsteg. För mig var det annorlunda. Jag var döv, och under de första tre åren hade jag inget fullständigt språk. Vi hade ett hemspråk hemma, men det var begränsat. Världen kändes som ett tunt, vitt skynke.

När jag var fyra år började jag på dagis, och det var där jag för första gången kom i kontakt med svenskt teckenspråk. Det förändrade allt. Som om någon drog undan ett tungt draperi och släppte in ljuset. Från att ha levt i en värld fylld av tystnad och osäkerhet, fick jag plötsligt tillgång till ett språk som jag kunde förstå – ett språk som var mitt. För första

gången kände jag mig inte bara sedd – jag kände mig hemma, både i världen och i mig själv.

När jag var sju år gammal fick jag ett cochleaimplantat, ett CI, som skulle ge mig tillgång till ljudvärlden. Men mina föräldrar visste hur viktigt teckenspråket redan var för mig. Därför valde de att låta mig börja på Manillaskolan – en skola där teckenspråket inte bara fanns, utan var en självklar del av undervisningen och gemenskapen. Det valet blev avgörande.

Senare, när mitt CI gick sönder, kunde jag ha hamnat i ett vakuum – ett språkligt tomrum. Men det gjorde jag inte.

För jag hade redan ett fullt fungerande språk, ett språk som bar mig genom vardagen, genom relationer, genom livet. Det var teckenspråket som gav mig styrkan att fortsätta vara mig själv – utan att tappa fotfästet.

Tack till teckenspråket. Du räddade mig. Du gav mig ett hem, en röst, en identitet. Du är och kommer alltid att vara mitt första språk. Du är nyckeln till mitt liv.

Gulistan Karro, innesäljare

Fyra ord förändrade allt

Med bara fyra ord förändrades allt på en sekund. Det var fyra enkla ord som skulle forma hela mitt liv både på ont och gott. Orden var avgörande för min framtid.

”Din son är döv”

Jag var runt ett år gammal. I den stunden höll min mamma mig i sin trygga famn och tittade in i mina nyfikna ögon. Hennes blick var känslös men samtidigt väcktes det en kämpaglöd för min framtid.

Att jag var den första döva generationen i familjen var inget någon kunde förutse. I början kände jag mig som en börda för familjen eftersom det blev utmaningar för dem. Men när jag började lära mig svenskt teckenspråk, som blev mitt modersmål, förändrades allt. Detta var det bästa ögonblicket i mitt liv. Min mamma började lära sig teckenspråk, något som gjorde mig betydligt lugnare. Jag tecknade mitt första ord som var ”mjölk” och det minns jag fortfarande än idag. På förskolan Kattungen i Örebro fick jag träffa många döva kompisar och insåg snabbt att jag inte var ensam. Teckenspråk har gett oss i familjen en utvecklad kommunikation och en relation.

När jag senare fick mina cochleaimplantat öppnades en ny värld av ljud och det var inte så lätt som jag hade trott. En lång process av att vänja sig, träna och förstå ljud. Å andra sidan fanns en oro hos mig. Vem är jag nu? Lever jag i två olika världar?

Min mamma tecknade till mig att ”Teckenspråket är ditt liv” och hon hade rätt. Jag är stolt över att vara döv.

Teckenspråket har förändrat mitt liv på många olika sätt. Det har hjälpt mig att hitta min dövidentitet längs vägen. Sommaren 2017 var jag med på en språkresa till USA och besökte Gallaudet University för första gången. Gallaudet var otroligt fantastiskt. Jag har fått möjlighet att gestalta sånger på scen i Funkismello och i Melodifestivalen som teckenspråksartist. Dessa var ögonblick jag aldrig glömmer. Jag är evigt tacksam över teckenspråket, som har gett mig ett liv att leva.

I skrivande stund står jag här som lärarstudent. Mitt liv började med fyra ord, men dessa har nu förändrats till något positivt. Teckenspråket blev min och familjens räddning. *Franck Niyonzima, lärarstudent*

Foto: privat

Språkets begränsningar blir människans

Jag har ett problem med teckenspråket. Det är alldeles för bra. Om en kompis på teckenspråk beskriver en scen ur en film jag ännu inte sett, och jag sedan sjunker ner i biomörkret för att se filmen, blir jag ofta besviken. Kompisens fängslande skildring var så mycket bättre att filmens scen blev en blek kopia. Sådant är teckenspråket: det sträcker sig bortom gränserna, även filmens.

Jag är uppvuxen i en döv familj från Polen som bosatte sig i Sverige, så svenskt teckenspråk fick jag redan med modersmjölken. Det har alltid funnits där som en självklar del av min vardag samtidigt som det ständigt öppnar dörrar till nya områden att utforska. Genom mitt arbete inom media och teater har jag gång på gång blivit så berörd av teckenspråkets gränsöverskridande förmåga.

Teckenspråket kan förmedla komplexa texter på djupet, vilket jag upplevt under arbetet med att översätta Galaterbrevet i Bibeln från koinenegrekiska till svenskt teckenspråk. Att få träda in i Galaterbrevets budskap och tankevärld via teckenspråket har varit omvälvande och gett mig en fördjupad

förståelse som de skrivna översättningarna inte kunnat erbjuda.

Filosofen Ludwig Wittgenstein menade att språkets användning formar vår uppfattning av världen. Och att språkets begränsningar också blir människans begränsningar i att förstå sin omvärld. Tänk dig att du ska skriva en text om dig själv, men tangentbordet saknar bokstäverna d, ö och v. Vem är jag då? Då måste du hitta ord som inte innehåller någon av dessa bokstäver. Det begränsar ordvalen och påverkar din berättelse, och i förlängningen hur läsaren uppfattar dig.

Svenskt teckenspråk är så mycket mer än bara ett språk för mig; det är mitt hem, mitt jag, min kreativitet, min viloplats och min frihet. Ja, det betyder hela livet för mig precis som min kristna tro. Enligt Bibelns skapelseberättelse skapar Gud världen med språk, Gud sade ”varde ljus” och det blev ljus, och på samma sätt tänker jag att svenskt teckenspråk har skapat min värld. För mig är det en nåd att just svenskt teckenspråk har fått forma mitt liv och fortsätter att göra det.

*Filip Burman, dramatiker,
fotograf och redigerare*

Foto: privat

Ett hav av möjligheter

Teckenspråket är för mig vad vattnet är för fisken – det är det jag lever i, tänker i och känner i. Jag fick växa upp i vad som brukar kallas för en guldålder när teckenspråket blev erkänt som språk för döva 1981. Jag började på Östervångsskolan 1984 och hade många fina minnen därför – ett av de starkaste var att min rektor sade till mig att han inte tvekade på att det skulle gå bra för mig i framtiden och skulle jag välja läraryrket lovade han att jag skulle få arbeta där. Jag kom aldrig tillbaka till Lund men lärare blev jag. Jag hade lärare som trodde på oss – vadå, det var bara fel på vår hörsel, inget annat, och att vi skulle kunna bli vad vi ville.

De förberedde oss på att vägen till målet kunde vara vågig, att det kunde kräva en hel del jävlar anamma och mod. Det visade sig att de hade så rätt. Jag har funderat mycket på vad det beror på att jag kunde rodda en universitetsexamen i hamn och det enkla svaret jag finner är; jag har ett fullständigt och starkt modersmål; teckenspråk.

Jag är fritidspolitiker med ett ganska

tungt uppdrag i kommunpolitiken. Är det inte ensamt där kunde en del fråga mig. Hur orkar du? Får du verkligen tolkar alla gånger? Känner inte du av minoritetsstress? Jo! Det är inte lätt alla gånger. Nej. Trots utmaningarna som finns så är det mycket positivt att teckenspråket syns i politiken. Det är ju svårare att inte lyssna eller säga nej till ens egen politik-kollega så det gör verkligen skillnad att denna representation finns i rådhuset. Allt fler får insikt och större förståelse för hur en döv lever och hur viktigt teckenspråket är för individen, för jag passar på att berätta och förklara medan vi dricker kaffe. Ofta.

Jag önskar se fler döva bana vägen i samhället. För att det ska ske behöver samhället bana väg för döva. Att erbjuda kommunikation på teckenspråk kanske känns som ett litet steg, men istället för att ge ett dövt barn ett vattenglas ger man dem ett hav med möjligheter. Små saker ger ringar på vattnet. Det krävs många gånger mod så gör som havet – Våga.

Alexandra Royal, lärare och fritidspolitiker

Foto: privat

Foto: privat

Min vägvisare

1985 var året då en liter mjölk kostade 4,28 kr, då Anders "Lillen" Eklund blev Europamästare i tungvikt, då Kikki Danielsson vann melodifestivalen med låten "Bra vibrationer", då filmen Terminator hade premiär, då jag, en vilsen själ på 18 år, följde med en klasskamrat till IK Surds fotbollsträning och fick se dig för första gången. Du var så levande, vital och uttrycksfull. Så humoristisk, vacker och unik. Jag blev förälskad. Samtidigt fylldes jag av en tryckande känsla – Varför hade jag inte träffat dig innan? Varför först nu? Var hade du hållit dig gömd?

När jag kom hem letade jag genast fram teckenspråksboken jag visste fanns i bokhyllan. Jag ville lära känna dig och få kontakt med dig så fort som möjligt. På kvällen hade jag ett långt känslösamtal med mamma om varför jag och min lillasyster inte hade fått träffa dig tidigare. Fick svar på många frågor men det fanns inte tid att sörja, för sen den dagen visste jag att jag inte skulle kunna leva utan dig. Efter en tid var förälskelsefasen över. Under de första åren fanns det perioder jag

inte orkade med dig eller stunder där jag kände att du inte ville veta av mig.

Idag är jag oändligt tacksam över ditt tålamod med mig och från min sida har bekantskapen övergått till livslång kärlek. Du lär mig fortfarande nya saker och du är i mina ögon min mästare, min vägvisare, min kompass.

Idag, 40 år senare, vill jag med ödmjukhet säga varmt tack till alla små och stora äventyr, alla resor, alla fantastiska möten och erfarenheter jag fått tillsammans med dig. Mest har jag nog dig att tacka för den jag är och där jag är idag. Vad som smärta mig är att se att än idag går många, alltför många, miste om att få träffa dig, lära känna dig och umgås med dig. Känner mig lyckligt lottad. Men det borde inte vara ett lotteri att få träffa dig – det borde vara en mänsklig självklartsrättighet för alla. Alla.

Och alla ni klasskamrater, vänner, barnmorskor, tolkar, lärare, ja alla ni som någon gång presenterat ett barn, en förälder, en vilsen själ för Teckenspråk – Ni är guld värda!

Lars Otterstedt, skådespelare, scenograf och regissör

Att leva i två olika världar

Jag föddes som hörande men när jag var två och ett halvt år gammal fick jag hjärnhinneinflammation och tappade hörseln på båda sidor. När jag var tre år gammal fick jag ett cochleaimplantat (CI) inopererat och redan där och då var min läkare väldigt positiv kring teckenspråk. Hen tyckte att det var självklart att man ska få möjlighet till både tal och teckenspråk.

Under uppväxten gick jag först i en teckenspråkig förskola och senare på Kristinaskolan, en teckenspråkig specialskola i Härnösand. Tiden i Kristinaskolan var de tio bästa åren. Jag hade det så bra med min klass och lärarna som jobbade där kunde teckenspråk. Efter studenten från Riksgymnasiet i Örebro arbetade jag som timvikarie på ett gruppböende. Jag har alltid velat jobba med människor. Efter några år i Örebro sökte jag sjuksköterskeutbildningen på Mittuniversitetet i Sundsvall och kom in. Under hela utbildningen hade jag teckenspråkstolkar främst på föreläsningar eftersom vi var en stor studentgrupp på cirka 50 personer, men det fanns också många

moment där jag inte hade teckenspråkstolkar som till exempel på min praktik och när vi övade på olika praktiska moment. Jag tog examen i maj år 2024 och nu är jag fastanställd på ett LSS-gruppböende för döva här i Sundsvall. Min plan till hösten 2025 är att plugga vidare inom området psykisk ohälsa på universitetet.

Jag är tacksam för att jag kunde använda teckenspråkstolkar under utbildningen. Det har betytt väldigt mycket för mig och utan teckenspråk vet jag inte hur mitt liv skulle ha sett ut idag. Jag vet att det finns barn som får CI idag som inte blir rekommenderade att kunna teckenspråk eller att gå i en dövskola. Det sägs att det inte är bra att kunna både tal och teckenspråk, att teckenspråk förhindrar språkutveckling. Men varför skulle det inte vara bra att vara tvåspråkig? För mig är det en stor BONUS att kunna prata och teckna. Jag hoppar mellan två olika världar men jag är fortfarande tacksam för det och kommer alltid vara det. Vad vore jag utan teckenspråk?

Rebecka Jonsson, legitimerad sjuksköterska

Foto: privat

Foto: Melodi Khayatan

Ett språk som format mig till den jag är

Att använda teckenspråk är lika naturligt för mig som att andas. Teckenspråket har alltid varit mitt första språk då jag är född i en döv familj. Däremot gick jag som integrerad hörselskadad elev i en hörande grundskola och gymnasieskola under hela min uppväxt.

När min hörsel snabbt försämrades för ett år sedan, kändes teckenspråket som mitt ankare, en livlina i omtumlande vatten. Min vardag förändrades, och likaså mina förutsättningar. Jag kunde inte längre interagera med omvärlden på samma sätt som tidigare vilket var en obekväm sanning. Istället fick jag lära mig att hantera det, bygga nya broar och skapa en ny vardag. Dövsamhället var för mig en värld jag ofta snuddat vid, men ännu inte hade trätt in i. Jag slutade sakta men säkert att forma min identitet kring den hörande världen och klev försiktigt in i dövvärlden. Genom teckenspråket kunde jag komma in i en värld där jag kände mig trygg i kommunikationen. En värld där jag

kunde vara mig själv utan att hindras av, för andra, triviala saker såsom att någon vänder på huvudet mitt i en konversation eller flera personer som talar samtidigt. Teckenspråket har skapat en trygghet i mig, det är ett språk som för mig karaktäriseras av en känsla av lättnad och uttrycksfullhet. Det finns ett band mellan två personer som tecknar med varandra, en typ av samförståelse och delad upplevelse som man inte finner någon annanstans.

Teckenspråket är ett unikt språk som överskrider både internationella och kulturella gränser, och som skapar identitet och samhörighet genom sitt visuella uttryck. Med sina egna händer har teckenspråket format mig till den jag är idag. Det har gett mig möjligheten att välja min drömbildning, hjälpt mig att fördjupa mig i min dövidentitet och att acceptera mig själv i en värld som ibland gör detta svårt. För det kommer jag alltid vara tacksam.

Miranda Shadabi, läkarstudent

Språket som bor i mitt hjärta

Jag är inte döv, men svenskt teckenspråk är mitt modersmål. Jag är CODA – barn till döva föräldrar – och växte upp i ett hem där svenskt teckenspråk var det språk vi använde för allt: för att be om mer mjölk, för att berätta om dagen, för att trösta, skratta och älska.

För mig har teckenspråket aldrig varit något främmande eller särskilt. Det var mitt första språk. Det jag förstod innan jag kunde tala. Det jag använde innan jag kunde skriva. Språket som knöt mig samman med mina föräldrar och min familj. Språket jag fortfarande tänker och drömmer på. Det är med teckenspråk jag uttryckt glädje, ilska, frågor och omtanke. Det är språket jag känner i kroppen, språket som finns i mitt sätt att tänka och vara.

Att vara CODA är att leva i två världar samtidigt – en hörande och en tecken-språkig. Det kan ibland vara en balansakt, men för mig har det framför allt varit en rikedom. Jag har fått uppleva kraften i ett språk som uttrycker så mycket utan ett enda ljud. Jag har fått förstå att språk inte

bara handlar om ord, utan om närvaro, blickar, rörelser – och relation.

Jag vet hur osynligt svenskt teckenspråk fortfarande kan vara i det svenska samhället. Jag vet hur CODA-barn, trots att vi växer upp med teckenspråk som modersmål i hemmet, inte alltid har rätt att få undervisning i det språket. Det påverkar vår identitet, vår självkänsla och vår möjlighet att fullt ut utveckla det språk som knyter oss till våra familjer.

Svenskt teckenspråk är mer än ett språk. Mitt engagemang handlar om rättvisa, om språk som rättighet, och om att alla barn – oavsett hörsel – ska få utveckla sitt hjärtas språk. Det är en kultur, en gemenskap, ett sätt att vara. För mig är det hemma. Det är min barndom, min identitet, min trygghet. Det är ett arv jag bär med mig med stolthet, och som jag alltid kommer att värna om – inte för att jag måste, utan för att det bor i mig.

Tommy Aldergrim, intressepolitisk handläggare och teckenspråksartist

Foto: privat

T-Meeting för alla

olika behov, samma trygghet!

Tillgängliga samtal med autotextning, video & talsyntes med mera.

Funktioner som gör skillnad!

Med TM kan du kommunicera via teckenspråk i en bildtelefon med hög kvalitet och unika funktioner. I appen TERA ingår alla funktioner från TM – och dessutom möjlighet till autotextning, talsyntes och mycket mer.

Med TM & TERA kan du:

- Ha direktkontakt med vänner på teckenspråk
- Texta med de som har text- eller bildtelefon under samtal
- Ringa via förmedlingstjänst för bild- eller texttelefoni
- Använda telefonsvarare

Med TERA kan du också:

- Ringa vanliga telefonsamtal utan hjälp från andra
- Få tal automatiskt omvandlat till text (autotextning)
- Skriva och få texten uppläst för mottagaren (talsyntes)
- Få röstmeddelanden omvandlade till text
- Autotexta samtal i verkliga livet
- Kommunicera utan att motparten behöver någon app

Våra appar fungerar på mobil, surfplatta och dator.

Funktioner	TM	TERA
Bildtelefon	✓	✓
Texttelefon (realtidstext – RTT)	✓	✓
Nåbar via SIP-adress	✓	✓
Förmedlingstjänst (bild- eller text)	✓	✓
Ring vanliga telefonsamtal utan tolk		✓
Nåbar direkt på eget telefonnummer		✓
Autotextning / Talsyntes (telefon/bild/IRL)		✓

Välj att kommunicera med eller utan tolk...

- när någon ringer dig – svara direkt!
- med vänner, grannar, kollegor och familj
- i kontakt med vård, skola, myndigheter och banken
- hos läkaren, på sjukhuset eller samtal till 1177
- på möten, föreläsningar eller utbildningar
- hos frisören, i butiken eller på stan

Tillgänglighetsanpassat!

- För dövblinda: tydlig text, punktstöd och möjligheten att läsa i egen takt
- Fungerar med varseblivning och hörapparater/CI

Även bildtelefonsamtal kan autotextas.

Vilket hjälpmedel ska jag välja?

Vill du enbart ringa bildtelefonsamtal – eller vill du ha möjlighet att kombinera teckenspråk, text och talsyntes? Välj den lösning som passar dina behov och använd de funktioner du känner dig trygg med. Osäker på vad som passar dig bäst? Hör av dig – vi hjälper dig att hitta rätt!

Så funkar det att få hjälpmedel från oss

Privat eller pensionär:

- Ansök via din region (1177.se)

På jobbet:

- Prata med din chef
- Ansök via Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen

Behöver du hjälp? Skicka ett mejl till sales@tmeeting.se eller skriv till oss via våra sociala medier. Fler kontaktuppgifter finns på vår hemsida.

**Så får du
hjälpmedel från
T-Meeting!**

”TERA har öppnat nya dörrar i min karriär. Appen hjälper mig att lyckas i professionella sammanhang.”

– Mats Jonsson, döv företagare

”Tolk kan inte vara med hela dagen, men det kan TERA – en trygghet även för sjuksköterskor och hemtjänst. Jag har telefonkontakt med myndigheter, bank och mina bröder.”

– Harry Eriksson, pensionär

”Jag kan hänga med i vad släktingar pratar om. Speciellt kul är det att hänga med i vad barnen säger.”

– Isabel Engwall, enda döva i familjen

“Jag tar samtal med kort varsel när tolk inte kan bokas. Den jag pratar med märker knappt att jag är döv.”

– Helene Larsson, socialsekreterare

Vill du veta mer?

Besök oss på:

www.tmeeting.se

Där hittar du filmer, guider & nyheter med mera.

I över 20 år har vi på T-Meeting gjort kommunikation enklare för alla. Vår teknik är svensk, trygg och lätt att använda – alltid med full respekt för integritet och tillgänglighet.

Professor Ingela Holmström

Efter 12 år inom forskningens värld tilldelades Ingela Holmström sin professorstitel i februari 2025. Hon blev därmed Sveriges andra döva professor. Med en bakgrund inom skolans värld har hon de senaste 12 åren siktat in sig på att forska om tvåspråkighet. Lär känna Ingela och hennes vetenskapliga liv i detta porträtt.

Bland DT:s olika frågor finns vilket hennes favorittecken är. Ingela Holmström svarar att det är "främja" eller "uppmuntra". Ord som hon på olika sätt bär med sig i sitt yrke.

– Det är ett positivt tecken som på många sätt manar till handling, förändring och utveckling.

År 1971 föddes Ingela i Dalarna, men ganska snart gick familjens flytt till Gävle där hon växte upp. Strax innan sin sjätte födelsedag blev hon helt och hållet döv till följd av en hjärnhinneinflammation. Det blev en omtumlande upplevelse för alla i familjen.

För Ingela hade det varit naturligt att prata och höra. Nu var det istället att läsa på läppar som gällde.

– Jag var oerhört duktig på att avläsa. Nästan för duktig för mitt eget bästa.

Både i förskolan och grundskolan fick Ingela resurspersoner som skrev på lappar eller kunde enstaka tecken för att hon skulle kunna hänga med i undervisningen, utöver läppavläsandet. Det var först i högstadiet som hon fick börja i en hörselklass i Falun, som en extern klass till Birgittaskolan i Örebro, en teckenspråkig specialskola. Innan dess gjorde hon emellanåt besök på Birgittaskolan för att hon skulle få möjlighet att träffa andra döva och teckna.

DT frågar vad Ingela tycker idag när hon blickar tillbaka på sin skolgång.

– Alla val som gjordes då har bidragit till den som jag är idag. Men det var inte alltid lätt för mig rent socialt – jag var ju döv. Jag hade ingen hörsel och inga hörseltekniska hjälpmedel. När jag tänker tillbaka på det är det ganska sjukt. Hur tänkte man att jag skulle orka?

16 år gammal började hon på Riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro. Ingela berättar att det var där som hon blommade ut.

– Där fick jag döva vänner och lära mig svenskt teckenspråk fullt ut. Det var en helt ny värld för mig och blev mitt nya ”hemma”. Det var min värld och bara min. Det var det bästa som någonsin hänt mig.

Så vad skulle det bli efter gymnasiet? Ingela funderade, och insåg att det som hon tycker är roligt är läsande och skrivande.

– Jag har alltid tyckt om att skriva, och skrev mycket redan som liten. Allt ifrån noveller till dikter. Ibland hade jag skickat in mina noveller till novelltävlingar och vunnit.

Det lutade mot studier i litteraturvetenskap – men eftersom kurserna i litteraturvetenskap bara startade på vårterminen beslöt hon sig för att välja en kurs i svenska på hösten. Totalt blev det motsvarande 90 högskolepoäng som det heter idag.

Färdig med Riksgymnasiet för döva och hörselskadade var hon inte. Hon avlade lärarexamen i svenska och svenskt teckenspråk, och arbetade parallellt med sina studier som vikarie. Totalt var hon lärare på Riksgymnasiet i 15 år.

Däremellan gjorde hon en avstickare för att läsa till en magisterexamen i svenskt teckenspråk. När hon återkom till sin forna arbetsplats var det inte samma klimat som tidigare.

I början fanns det en positiv attityd mot döva lärare, men den attityden skulle komma att förändras, berättar Ingela.

– Tidigare hade det funnits ett uppmuntrande av döva utbildade lärare. Nu tyckte man att vi döva lärare ställde för mycket krav och var jobbiga.

När en döv kollega sökte rektorstjänsten blev hen inte kallad på intervju – på grund av dövheten. Detta eftersom man skulle kunna kommunicera obehindrat med föräldrarna.

– Men att kunna kommunicera obehindrat med eleverna? Var det inget värt?

Ingela ifrågasatte förfarandet och fick till svar att ”du måste förstå att döva inte kan bli vad som helst”.

– Det var så hårt. För mig var det ett slag i ansiktet som döv lärare. Jag brukade säga till mina elever att de kunde bli nästan precis vad de ville, att de skulle våga ta plats och drömma stort. Men det kunde de ju inte ens i deras egen studiemiljö.

Ingela kände sig färdig med sitt yrke och funderade på vad hon skulle göra med livet. Hon arbetade kort med läromedelsproduktion tills hon blev uppmanad att söka till en doktorandtjänst inom pedagogik på Örebro universitet.

– Det var Lars-Åke Domfors, tidigare dövlarare och som var den första på Örebro universitet (reds anm: tidigare Högskolan i Örebro) att disputera. Jag var osäker på om jag ville doktorera inom pedagogik, lingvistik hade känts mer rimligt. Men Lars-Åke påtalade att jag ju är utbildad lärare.

Av 43 sökande blev Ingela en av de tre som antogs till forskarutbildningen. Valet att söka var för henne inte självklart, men hon kände sig redo för nya utmaningar.

År 2013 disputerade Ingela med sin doktorsavhandling om hur det fungerar för barn med cochleaimplantat (CI) som går i integrerad skolform. Våren 2014 blev hon anställd på 20% vid Institutionen för lingvistik. Med tiden utökades procenten och 2016 blev hon anställd som biträdande lektor. Anställningen gick

fyra år senare över i en lektorstjänst och till sist blev hon professor i teckenspråk med inriktning mot tvåspråkighet.

DT ställer den klassiska sportfrågan: hur känns det?

– Det känns som ett bevis på allt arbete jag har lagt ner genom åren. Det har varit mycket arbete och ambition. Mycket läsande och många resor. Detta är bekräftelsen på att jag har lyckats bra, gjort bra saker och bidragit med något. Jag är stolt över det.

Professorstiteln innebär emellertid inte att man kan ligga på latsidan – tvärtom.

– Mitt arbete har ju inte slutat, nu har jag tvärtom ett bevis på min kunskap och därmed ett annat ansvar. Jag har nått fram till toppen och nu är det dags för mig att hjälpa andra att nå toppen.

Att sammanfatta allt Ingela forskat om under 12 år är svårt.

– Jag har hunnit med så mycket, men det finns mycket kvar att forska om. Jag har en uppsjö av olika forskningsidéer och ambitioner, men så ska man ju få tiden att räcka till också.

Behövs det fler forskare inom teckenspråksområdet? Enligt Ingela är det så.

– Vi behöver forskning på så många olika områden. Vi är det enda universitetet i landet som bedriver språkvetenskaplig forskning på området teckenspråk. Vi vill gärna få hit fler forskare – det viktigaste är att den som forskar har ett intresse för den hen forskar om.

DT frågar vad hon tycker är den största faran för teckenspråket idag.

– Man tar inte teckenspråk på allvar. Man tar bort rent teckenspråkiga miljöer för talet måste finnas med jämt. Jag är absolut inte emot att döva barn ska tala, det vet jag fungerar bra för många. Men om man ska kunna bli tvåspråkig på riktigt behöver man få möjligheten att utveckla sitt teckenspråk också. Då måste man kunna erbjuda en miljö där det är möjligt.

Att till exempel endast erbjudas tecken som stöd i klassrummet är inte negativt enligt henne, men det finns problem.

– Man får ett annat stöd i klassrummet, och när man kommer ut i samhället finns ju inte det stödet alls. Skulle man behöva en riktig teckenspråkstolk i någon situation är det inte säkert att man kan förstå riktigt teckenspråk.

Ingela tror att teckenspråket kommer finnas kvar i framtiden.

– Men kanske kommer dagens ungdomar använda det på ett annat sätt, och definitionerna av svenskt teckenspråk att förändras i framtiden.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

FAKTA

Namn: Ingela Holmström

Bor: Örebro/Täby

Ålder: 53 år

Intressen: Läsa, åka slalom och träna

Bästa film- och seriegenre: Fantasy och historia

Största förebild: Alla de döva som öppnat dörrar och kämpat för dövas rättigheter och banat väg för oss som kommer efter

Favorittecken: ”Främja”/”Uppmuntra”

Moa

Foto: privat

Vem är du?

– Jag heter Moa Gärdenfors och är doktor i lingvistik sedan januari 2024. Jag jobbar som biträdande lektor vid Institutionen för lingvistik på Stockholms universitet.

Vad har du hittills forskat i?

– Hittills har jag forskat i hur döva, hörselskadade och CODA barn skriver, och vilken inverkan svenskt teckenspråk har på skrivandet.

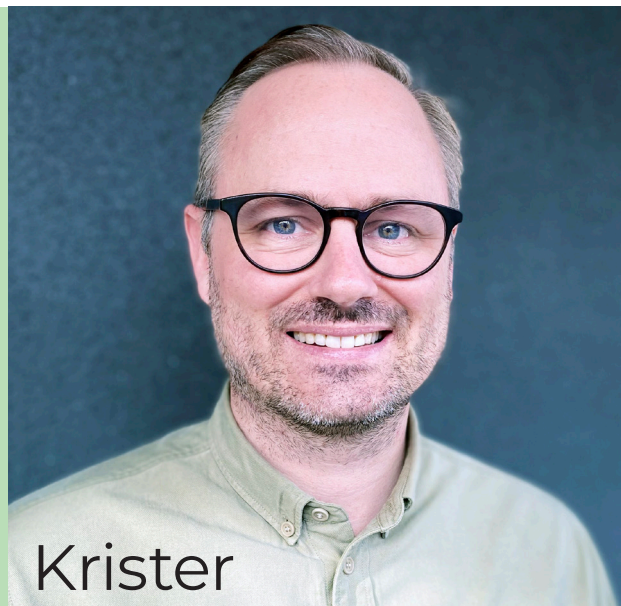
Vilka forskningsresultat vill du lyfta fram?

– Min forskning visar att svenska döva och hörselskadade barn i åldrarna 10–12 generellt skriver väl skrivna texter av likvärdig kvalitet som sina hörande jämnåriga, även om det kräver mer mental ansträngning – de behöver alltså lägga mer tid och energi på att hitta rätt ord och korrekt grammatik jämfört med normalhörande barn. Ytterligare ett viktigt resultat är att teckenspråkskunskaper inte hindrar skrivutvecklingen – tvärtom kan det vara en styrka på många olika sätt.

Vad tror du om teckenspråkets framtid?

– Trots teckenspråkets starka status verkar allt färre döva och hörselskadade barn och föräldrar lära sig teckenspråk tidigt. Det hänger sannolikt ihop med att fler barn använder avancerade hörselhjälpmedel och går i integrerade miljöer, där många har en tilltro till att enbart talat språk är tillräckligt. Därför tror jag att fler döva och hörselskadade kommer att lära sig teckenspråk som ett andraspråk istället senare i livet. En annan oro jag har är att antalet utbildade teckenspråkstolkare och utbildningsplatser har minskat kraftigt de senaste åren och att det inte kommer vara lika lätt att få tolkar om ett par decennier.

Samtidigt känner jag en optimism inför AI som är här för att stanna. Jag tror att den kommer att öppna upp oändliga möjligheter och spela en avgörande roll i att göra teckenspråk mer tillgängligt än någonsin tidigare. Genom AI:s framsteg kan teckenspråket bli lättare att integrera i olika sammanhang, vilket kan bidra till en mer inkluderande och kommunikativ framtid för döva och hörselskadade.

Krister

Foto: privat

Vem är du?

– Jag heter Krister Schönström och är docent och ämnesansvarig för Teckenspråk vid Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet.

Vad har du hittills forskat i?

– Personligen är jag i första hand intresserad av frågor kopplade till språkinlärning, flerspråkighet och teckenspråkslingvistik. Min doktorsavhandling från 2010 handlar om döva skolelevers tvåspråkighet, där jag studerade deras svenska och teckenspråk och hur språken utvecklades grammatiskt och berättelsemässigt. Därefter har jag varit med och tagit fram ett antal teckenspråkstest i syfte att mäta olika teckenspråkiga gruppers teckenspråksförmåga. Jag har också varit involverad i flera projekt som handlar om teckenspråksinlärning hos hörande och döva nyanlända.

Vilka forskningsresultat vill du lyfta fram?

– Nu leder jag ett projekt som handlar om döva förskoleelevers läsutveckling. Projektet genomförs i samarbete med SPSM och tittar specifikt på hur användningen av handalfabetet stöttar elevernas läsutveckling. Det är spännande att se hur teckenspråk och i synnerhet handalfabetet stöttar och formar deras läsutveckling. Vi ser tydligt hur medveten användning av handalfabetet bidrar till ökad ordmedvetenhet hos eleverna vilket senare underlättar deras läsning.

Vad tror du om teckenspråkets framtid?

– Inom forskningen skulle jag mena att teckenspråkets framtid är ljus då intresset för teckenspråkets plats i studierna om mänskligt språk och kommunikation är stort. Jag hoppas bara på att fler yngre förmågor intresserar sig för teckenspråksforskningen i framtiden. På ett mer allmänt plan, så är en fara i framtiden att teckenspråksmiljöerna blir färre och utarmas. Det är viktigt att bibehålla de olika teckenspråksmiljöerna vi har idag så att språket förblir rikt och levande.

Hilde

Foto: privat

Dag

Foto: Adam Skrzyszewski

Vem är du?

– Jag heter Hilde Haualand och är professor i teckenspråk och tolkning vid Institutionen för internationella studier och tolkutbildning vid OsloMet – Storstaduniversitetet.

Vad har du hittills forskat i?

– Som utbildad socialantropolog med en doktorsexamen från Universitetet i Oslo, har jag främst forskat om samhällsvetenskapliga aspekter kring teckenspråk och teckenspråkiga. Några nyckelord för min forskning är deltagande och marginalisering, tolkning som profession, språkideologier och rättigheter.

Vilka forskningsresultat vill du lyfta fram?

– Ett genomgående tema i min forskning är att ifrågasätta förhållanden som man ofta tar för givet. Bland annat har jag bidragit till att problematisera antagandet om att tolkning alltid är den bästa lösningen för att säkerställa inkludering och deltagande. Ingela Holmström och jag har skrivit en artikel som utmanar antagandet om att lagstiftning automatiskt leder till högre status för ett teckenspråk, medan jag i en nyligen publicerad artikel tillsammans med kollegor från OsloMet och NTNU lyfter fram hur svårt det är att ge barn och unga utbildning på teckenspråk när de saknar tillgång till teckenspråkiga miljöer.

Vad tror du om teckenspråkens framtid?

– Jag tror inte att teckenspråk är på väg att dö ut, åtminstone inte om man ser till den språkliga modaliteten. Den största faran är om barn och unga inte får tillgång till teckenspråk tidigt (nog) i livet, och på så sätt upplever att bli språkberövade, med de konsekvenser det får för hela livet. Eftersom fler i den uppväxande generationen har tillgång till ljud och talat språk, kan jag tänka mig att så kallade språkförvärv från talade språks syntax och begreppsapparat kan öka. Samtidigt gör ökad migration och digitalisering (t.ex. med AI) att kontakten mellan olika länders teckenspråk också ökar. Det kan innebära att fler får tillgång till, och kan lära sig, olika teckenspråk, men även här kan ökad kontakt kanske leda till mer påverkan mellan olika länders teckenspråk.

Vem är du?

– Jag heter Dag Johan Lindeberg och arbetar som vetenskaplig ledare för lexikonverksamheten och leder ett forskningsprojekt vid Stockholms universitet. Jag har en doktorsexamen i lingvistik från University of Texas at Austin, bor i Örebro, och kommer ursprungligen från Norge.

Vad har du hittills forskat i?

– Hittills har jag främst forskat på hur flerspråkighet påverkar teckenspråket hos individer. Jag har också undersökt hur handalfabetet används i olika länder.

Vilka forskningsresultat vill du lyfta fram?

– Min forskning visar att det är viktigt att ta hänsyn till att teckenspråkiga är flerspråkiga när man analyserar språkdata. Forskningen tyder på att oavsett grammatiska kunskaper i teckenspråk och ju mer man använder ett talspråk, desto färre avbildande tecken använder man själv. Mer exakt är detta mönster kopplat till olika faktorer, som hur många år vi har använt de språk vi kan och hur mycket vi använder språken i vardagen. Med andra ord: för att förstå och analysera teckenspråk måste man också känna till dövas och hörselskadades språkliga liv.

Vad tror du om teckenspråkens framtid?

– Det finns flera faktorer i Sverige som kan skapa ett starkt teckenspråkigt samhälle – sådana som inte alltid finns i andra delar av världen – till exempel statligt stöd till teckenspråksorganisationer och teckenspråkstolkar. Samtidigt har jag, precis som i andra länder, som döv upplevt systematisk audism även i Sverige. Jag tror att dövorganisationer och stöd till dem från det teckenspråkiga samhället är avgörande för teckenspråkets framtid.

En annan fråga är om teknologin blir så avancerad att det finns en möjlighet att teckenspråket försvinner. Det är svårt att spekulera i vad som skulle hända då. Men en sak är säker: svenskt teckenspråk har en stor fördel i och med att det dokumenteras i Svensk teckenspråkslexikon och STS korpus – och dessa resurser kommer att finnas kvar för framtiden.

Nora

Foto: John Duggan

Johanna

Foto: Ingmarie Andersson

Vem är du?

– Jag heter Nora Duggan, och är nybliven doktor i lingvistik med inriktning mot teckenspråk. Idag arbetar jag som universitetslektor vid Stockholms universitet.

Vad har du hittills forskat i?

– Min doktorsavhandling fokuserade på hur döva migranter lär sig språk inom svensk vuxenutbildning, och hur språkliga, sociala och kulturella faktorer påverkar deras språkinläring och språkanvändning. I min avhandling genomförde jag fyra olika studier som bland annat handlar om attityder till svenskt teckenspråk och andra språkliga resurser, hur kommunikation fungerar mellan lärare och studenter som har olika språklig och kulturell bakgrund, samt hur det byråkratiska systemet påverkar döva migranternas förmåga att integreras i det nya samhället.

Vilka forskningsresultat vill du lyfta fram?

– Ett av resultaten i min avhandling visar att folkhögskolor spelar en avgörande roll. De erbjuder flexibel undervisning som kan anpassas efter deltagarnas behov – något som är särskilt viktigt för döva migranter med mycket varierande språk- och utbildningsbakgrund. Samtidigt är utmaningarna stora. Det saknas forskningsbaserat undervisningsmaterial för den här gruppen, särskilt för dem som är nya i läs- och skrivutvecklingen. För att ge döva migranter en rättvis chans till språklig utveckling krävs mer kunskap och fler resurser.

Vad tror du om teckenspråkets framtid?

– Jag tror att teckenspråkets framtid ser både ljus och komplex ut. Det finns stora utmaningar när det gäller kampen för teckenspråksrättigheter, särskilt inom utbildning, arbetsmarknad och vård. Samtidigt lever vi i en spännande tid då forskningen om teckenspråk ständigt breddas och fördjupas, till exempel finns det idag studier kopplat till teckenspråkskonst och hur teckenspråk påverkar hjärnan och välmåendet. Vi vet mycket mer nu än tidigare, och ändå har vi bara börjat skrapa på ytan. Framtiden kan vara utmanande, men viljan att förstå och stärka teckenspråken verkar växa.

Vem är du?

– Johanna Mesch, professor i teckenspråk, och affilierad på Avdelningen för tal, musik och hörsel på Kungliga Tekniska Högskolan, KTH.

Vad har du hittills forskat i?

– Mitt främsta forskningsområde är taktill teckenspråkskommunikation av personer med dövblindhet. Jag har också arbetat med teckenspråkskorpusar under en lång tid och fortsätter med teckenspråksmodulen som ingår i ett nationellt projekt, Språkbanken CLARIN. Korpusen innehåller mycket data som i sin tur kan användas för att utveckla teknologi som maskininläring och automatiserad teckenspråkgigenkänning. Jag är bland annat aktuell i två forskningsprojekt hos KTH; SignBot och Foundation Models for Sign Language. Avsikten är att ta fram språkmodeller för flera olika typer av uppgifter, bland annat översättning teckenspråk-till-text, segmentering av teckenspråk och sökning i teckenspråksdata. För detta behövs mycket träningsdata och annoterade teckenspråksdata för förträning för att hantera olika typer av signaler i multimodala språkmodeller.

Vilka forskningsresultat vill du lyfta fram?

– Tecknare med dövblindhet använder andra språkliga strategier för att få det taktilla samtalet att fungera smidigt, till exempel att hålla handflatan uppåt och fördröja sista tecknet för att kontrollera att mottagaren förstår och följer med. Döva tecknare ger däremot återkopplingssignaler, varav 80% är icke-manuella i ansiktet.

När det gäller språkspecifik AI har svenskt teckenspråk hamnat på efterkälken i den explosionsartade utvecklingen av språkmodeller jämfört med andra länder som har flera pågående projekt. Just nu är vi i en tidig fas men målet är att ge oss nya resurser och möjligheter med hjälp av AI.

Vad tror du om teckenspråkets framtid?

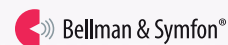
– Just nu ser jag inga faror med att intresset för teckenspråken minskar, utan många nya möjligheter om rätt element och kontaktvägar kommer på plats internt i teckenspråksgemenskapen och externt med det omgivande samhället.

Vill du ha fler
exemplar av
*Allt om
Teckenspråk?*

Välkommen att
kontakta SDR för
mer information
på sdr@sdr.org.

Tidningen kommer också att finnas som
PDF på dovastidning.se, där tidigare
nummer från 2013, 2017 och 2021 finns.

Visit

Trygg dygnet runt

Det smarta och pålitliga varseblivningssystemet
för ditt hem.

Visitsystemet hjälper dig att uppfatta viktiga signaler
i hemmet – från dörrklockor till brandvarnare.
Med tydliga ljus-, ljud- och vibrationssignaler skapar
vi trygghet för personer med nedsatt hörsel.

- ✓ Anpassningsbart – Flera sändare och mottagare.
- ✓ Enkelt – Snabb installation och användarvänlig design.
- ✓ Trygghet – Integreras med säkerhetssystem.

bellman.com/sv/vara-losningar/visit

Du kan också få dina Visit
notiser direkt i mobilen.
Ladda ner appen till din telefon.

Omniator

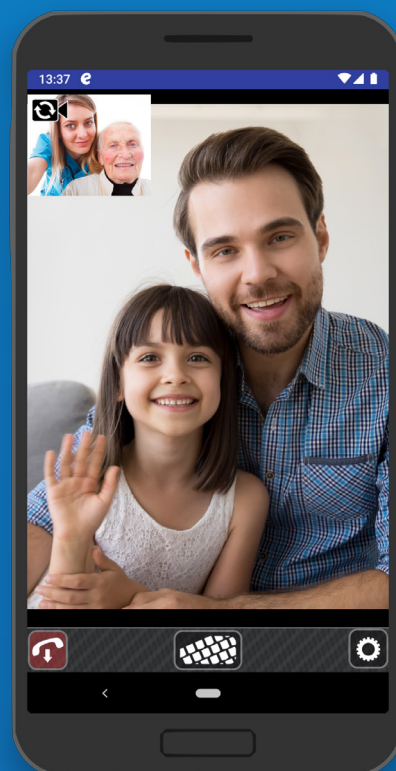
Tillgänglighet och trygghet

eCtouch

BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Foto: Shutterstock

”Jag har aldrig hört talas om att någon ångrat att de lärt sig teckenspråk”

Att språket har betydelse för människans möjlighet att tillägna sig kunskap och färdigheter genom livet är ingen nyhet. Forskning bedrivs på olika håll och vetenskapliga slutsatser läggs fram gång på gång. Men hur är det ute i verkligheten? DT har intervjuat några som jobbar inom vården och psykiatri för döva, hörselskadade samt personer med dövblindhet. De berättar om vad de möter i sina verksamheter och vilka konsekvenser de ser hos patienterna som inte fått tillgång till språket tidigt.

Det finns mycket forskning som visar att ju senare åtgärder sätts in, desto svårare blir det att bygga upp ett fullgott språk, berättar läkaren Inger Uhlén. Inger arbetar som audiolog, dvs. hörselläkare vid Hörsel- och balansmottagningen på Karolinska Universitetssjukhuset i Stockholm. Hon har under många år arbetat med utredning och stöd till barn med hörselnedsättning och dövhet. Hennes arbete har främst handlat om diagnostik så att rätt åtgärder kan sättas in så tidigt som möjligt. Hörselsinnet måste stimuleras tidigt för att utvecklas vilket är förutsättningen för talutveckling. Vid medfödd dövhet kan tidig operation med cochleaimplantat (CI) innebära normal talutveckling, men det

blir svårare för varje år. Efter 7-8 års ålder bedöms det inte längre meningsfullt med CI om man varit helt döv från födseln. Teckenspråket är lika viktigt att börja med tidigt men förutsätter att det finns personer i barnets omgivning som behärskar detta.

– Kommunikation är grunden för ett barns utveckling och för att utveckla ett språk krävs att barnet får kontakt med språket från tidig ålder, säger Inger.

Det kan vara via hörsel eller syn eller som oftast båda två. Synen är viktig även vid kommunikation via tal då man tar stöd av ansiktsuttryck och läpprörelser. Tidigt visuell kommunikation stöder språkutvecklingen. Därför är Inger övertygad om att det vore bra för alla med hörselnedsättning att lära sig teckenspråk. Det kräver dock regelbunden kontakt med teckenspråket.

Det håller den legitimerade psykologen Sofia Hansdotter med om. Hon jobbar som sakkunnig psykolog på Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor. För att få en bra start i livet för ett dövt eller hörselskadat barn behövs trygga kärleksfulla relationer till sina vårdnadshavare och ett gemensamt rikt språk, berättar Sofia. Det viktigaste i ett tidigt skede är den förspråkliga kommunikationen, som handlar om ögonkontakt mellan barn och vårdnadshavare, ansikte mot ansikte, imitering av ansiktsuttryck, turtagning, lek och bus, spegling av känslor, gemensamt fokus och så vidare. Med tiden kommer också ordförrådet och grammatiken.

Maria Midbøe är legitimerad psykolog, specialist i psykologisk

Foto: privat

Hörselläkare Inger Uhlén

Foto: NKADB

Psykolog Sofia Hansdotter

Foto: privat

Psykolog Maria Midbøe

behandling/psykoterapi och legitimerad psykoterapeut på Döv-psykiatriprogrammet vid Psykiatri Sydväst Stockholm. Både Sofia och Maria är hörselskadade och tvåspråkiga och behärskar både svenska och svenskt teckenspråk. Maria säger att tillgång till ett språk är grundläggande för att kunna förstå sig själv, världen och andra och för döva är teckenspråk nyckeln till en fri kommunikation. Ju äldre vi blir, desto viktigare blir den språkliga kommunikationen. För personer med hörselnedsättning som kommunicerar på talad svenska är teckenspråket också viktigt. När det blir svårt att höra vad som sägs i vissa situationer eller att man inte uppfattar vad som sägs i samtal med flera personer är det en frihet att kunna använda sig av teckenspråk för att kunna vara delaktig i olika sammanhang där hörseln och tekniken inte räcker till, menar Maria.

Om man inte får tillräckligt med språkinput under uppväxten?

Under de första åren i livet läggs grunden för all vidare inlärnin och utveckling, säger Sofia. Utan denna grund går barnet miste om möjligheten till optimal utveckling på flera plan, inte bara språkligt utan även kognitivt och socialt. Hos barn med medfödd dövblindhet är risken allra störst, då de inte heller ser. Det man går miste om är även så kallad incidentell inlärnin, alltså den spontana inlärnin som sker hos hörande och seende barn genom att snappa upp vad som sker i omgivningen.

Maria berättar att de på Dövpsykiatriprogrammet möter personer som vuxit upp helt utan tillgång till språk. För döva som har vuxit upp och fått tillgång till teckenspråk, kanske i

skolan och från jämnåriga, men som inte har haft någon djupare kommunikation med föräldrar eller andra viktiga vuxna kan de se svårigheter just när det gäller förmåga att sätta ord på känsloupplevelser och hantera känslor på ett hjälpsamt sätt.

– Om en förälder till ett dövt barn endast har ett begränsat teckenspråk tenderar kommunikationen att bli mer konkret, som till exempel att säga ”Vi ska åka till skolan” eller ”Nu är det mat”, säger Maria.

Det är aldrig för sent att lära sig ett nytt språk, säger Sofia. Men det blir helt klart tuffare om den språkliga grunden inte lagts ordentligt under de första kritiska åren. Oavsett så är det viktigt att inte välja bort något språk för att man tror att det kan skada språkutvecklingen, menar Sofia. Det kan också vara lättare att lära sig fler språk om man redan är flerspråkig. Man har sett att barn som har ett rikt teckenspråk har lättare för att lära sig det skrivna språket, berättar Maria.

Sofia avslutar med att säga att teckenspråket berikar våra liv, vare sig det är vårt modersmål, andraspråk, visuellt, visuellt anpassat eller taktilt. För en del, barndomsdöva och CODA-barn är det deras modersmål. För andra, exempelvis vuxendöva och hörselskadade kan det vara deras andra språk. Personer med förvärvad dövblindhet tillhör ofta någon av dessa två grupper. Ibland kan teckenspråket behöva anpassas visuellt eller taktilt. Oavsett så är teckenspråket en nyckel till kommunikation, social samhörighet, utveckling och inlärnin i alla åldrar. Sofia har aldrig hört talas om att någon ångrat att de lärde sig teckenspråk. Däremot att de ångrat att de aldrig lärde sig teckenspråk.

Text: Maria Norberg

LSS-insatser med fokus på kommunikation

Mo Gård har 75 års samlad erfarenhet och specialiserad kompetens kring kommunikation, kombinerade funktionsnedsättningar och utmanande uttryckssätt. Vi är ett stiftelseägt idéburet kunskapsföretag som erbjuder individanpassade helhetslösningar inom boende, daglig verksamhet och anpassad gymnasieskola till personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism.

Vi finns på flera platser i landet och har just nu lediga platser att erbjuda. Välkommen att besöka vår hemsida eller ta kontakt med våra kunniga placeringsrådgivare:
 ✓ placeringsradgivare@mogard.se ☎ 010-471 67 00

mogard.se

MO GÅRD

Här kan du lära dig svenskt teckenspråk

För dig som är förälder

Du har möjlighet att gå en introduktionskurs i svenskt teckenspråk via din region. Hur uppläggen ser ut varierar i landet. Efter att du deltagit i introduktionskursen kan du börja **TUFF** (TeckenspråksUtbildning För Föräldrar). Den är i statlig regi och upp till 240 timmar. Det finns fem utbildningsanordnare för TUFF runt om i Sverige: från Härnösand i norr till i Malmö i söder. Läs mer på **spsm.se**.

För dig som har döva föräldrar eller syskon

Du som är i grundskoleåldern kan få gå teckenspråksutbildning genom fysisk träff eller fjärrundervisning. Den sker genom ett kurstillfälle per termin hos Specialpedagogiska skolmyndighetens fem regionala specialskolor för döva och hörselskadade. Läs mer på **spsm.se**.

För dig som har döva barnbarn/släktingar

Kolla med din region om du kan få gå en kurs i svenskt teckenspråk hos dem.

För dig som är döv eller hörselskadad elev

Du som går integrerat i grundskolan kan ha möjlighet att läsa teckenspråk i en specialskola för döva och hörselskadade. Läs mer på **spsm.se**. Vidare kan du också få lektioner i teckenspråk som modersmål eller språkval i din skola. Kolla med din rektor eller kommun vad som gäller. Ett vanligt krav är att minst fem elever som vill läsa teckenspråk ska finnas i din kommun.

För dig som är nybörjare

En del folkhögskolor har både korta och långa kurser i teckenspråk. Kolla på **folkhogskola.nu** för folkhögskolekurser i svenskt teckenspråk. ABF, Folkuniversitetet och Medborgarskolan har ofta också kurser. Stockholms universitet har ett brett utbud av kurser i teckenspråk, från nybörjarnivå till avancerad nivå. Du får högskolepoäng.

För dig som är teckenspråkig

För dig som vill förkovra dig mer finns teckenspråk som ämne upp till avancerad nivå vid Stockholms universitet. Här får man bland annat lära sig teckenspråkets struktur och vilka skillnader som finns mellan svenska och teckenspråk. För mer information kan du besöka **su.se**.

Teckenspråk på webben

Stockholms universitet har ett omfattande teckenspråkslexikon på teckensprakslexikon.su.se som också finns som app. Sök på "svenskt teckenspråkslexikon". Appen är gratis.

Utbildningsradion (UR) har tv-program för barn och unga där man kan lära sig teckenspråk, till exempel "Vem bor i mormors hus?". På **urplay.se** hittar du också "Lär dig teckenspråk", där du får lära dig olika tecken för olika områden.

Teckenpedagogerna är en ideell förening som tar fram utbildningsmaterial på teckenspråk anpassade för olika målgrupper, till exempel nybörjare, gymnasieskola och folkhögskola. Besök deras hemsida **teckenpedagogerna.se**.

Institutet för språk och folkminnen (Isuf) har en samhällsordlista på svenskt teckenspråk för sex olika områden, till exempel arbetsmarknad, politik och rättsväsende. De visar också hur man säger olika svenska ordsnamn på teckenspråk och förklarar varför de ser ut som de gör. Kolla **isuf.se**.

Teckenspråkiga miljöer

Hur kan man utveckla sitt teckenspråk ännu mer? Här ger vi några tips på var man kan språkbada i naturliga teckenspråksmiljöer: Besök din närmaste **dövförening** och öva på teckenspråk. På sidorna 36–37 kan du hitta din närmaste dövförening, pensionärsförening eller ungdomsklubb.

Sveriges Dövas Ungdomsförbund och **Unga Hörselskadade** ordnar läger och teckenspråksveckor. Kolla **sduf.se** och **uh.se**.

Dövidrottsklubbar finns runtom i landet för dig som är intresserad av idrott, och det finns tävlingar och arrangemang på såväl lokal, nationell och internationell nivå. Kolla **svenskdovidrott.se**.

Riksförbundet DHB ordnar också läger och aktiviteter på svenskt teckenspråk. Besök **dhb.se** för mer information.

Läs svenskt teckenspråk hos oss!

Länkar finns på dovastidning.se/teckenspraskurs

**MALMÖ
LUND
DISTANS**

anpassa

TUFF

TECKENSPRÅKSUTBILDNING FÖR FÖRÄLDRAR

- Kursutbud: bas, fortsättning & fördjupning
- **Pedagoger med teckenspråk som modersmål**
- Distans, internat, dagtid, kvällstid & helgkurs

Besök vår hemsida för mer info & intresseanmälan.
www.anpassa.se

Välkommen till vår teckenspråkiga miljö!

Region Örebro län
Fellingsbro folkhögskola

Teckenspråkskurser i Örebro

Lär dig svenskt teckenspråk från grunden, på plats eller på distans!

- ✓ Grundkurs i svenskt teckenspråk
- ✓ Svenskt teckenspråk - distans

 Fellingsbro folkhögskola i Örebro,
Klerkgatan 16, info@fellingsbro.fhsk.se
www.fellingsbro.fhsk.se

Vill du lära dig svenskt teckenspråk?

Vi erbjuder teckenspråkutbildning för barn och ungdomar i grundskolan. På vår webbplats finns mer information om vilka som kan söka och hur utbildningen går till.

SPSM

Studera teckenspråk och tolkning –på campus eller distans!

Vi har kurser för nybörjare och för dig med förkunskaper i svenskt teckenspråk.

Läs mer på su.se/utbildning eller skanna qr-koden.

Stockholms universitet

Alla drömmar är möjliga

En teckenspråkig studiemiljö

www.vastanviksfhs.se

Lär dig teckenspråk på

**ÖNNESTADS
FOLKHÖGSKOLA**

1-årig teckenspråkslinje
Distanskurser
TUFF

Mer info

Teckenspråk har status i praktiken – *men brister i politiken*

Trots att svenskt teckenspråk erkänns och lyfts fram som en viktig del av det språkliga kulturarvet, saknas det ofta ett tydligt och konkret stöd i praktiken. På Institutet för språk och folkminnen, Isof, arbetar språkvårdarna Tommy Lyxell och Sebastian Embacher med att vårda, dokumentera och synliggöra språket. Dövas Tidning har träffat dem för att prata om språkpolitik, kulturarv – och varför årets tecken ibland väcker känslor.

Vad jobbar ni med på Isof, och hur ser arbetet ut med att vårda det svenska teckenspråket?

Tommy: Vi ansvarar för språkvården i svenskt teckenspråk. Det innebär att vi ger råd och rekommendationer, skapar ordlistor och sprider kunskap om språket och dess utveckling.

Sebastian: Vi arbetar på flera sätt för att vårda det svenska teckenspråket, bland annat genom att bevara dövas kulturarv. Redan under 1986–1987 genomförde SDR projektet ”Dokumentation av gamla tecken och dövas berättelser”, med vår tidigare kollega Tomas Hedberg. Han samlade in över 200 berättelser från äldre döva, med vittnesmål som sträcker sig tillbaka till tidigt 1900-tal. Det insamlade materialet har idag övertagits av Isof och förvaras i deras arkivsamlingar. Under 2023 och 2024 har jag själv genomfört ett liknande projekt, där jag har rest runt i Sverige och samlat in berättelser från omkring 100 personer. Det här materialet är en ovärderlig källa – både för forskning och för att dokumentera och bevara språket och kulturen.

Hur ser ni på det svenska teckenspråkets utveckling under de senaste 100 åren – och vilka utmaningar står språket inför i dag?

Sebastian: Tidigare användes teckenspråket främst i hemmet, men i dag har det svenska teckenspråket tagit plats i betydligt fler språkdomäner – alltså olika samhällsområden där ett språk används. Det syns nu i förskolan, skolan, på universitet, inom

fackspråk, i TV och sociala medier, i föreningslivet, tolkning och mycket mer. Tillgången till teckenspråkigt material har dessutom vuxit enormt. Det visar hur språket förändrats både i användning, tillgång och status.

Tommy: Svenskt teckenspråk har utan tvekan fått en starkare status, särskilt under de senaste åren. Som Sebastian sa, språket syns allt oftare i medier, på sociala plattformar och i tv-rutan – och väcker inte längre samma reaktioner som tidigare. En utmaning är dock att kunskapen i majoritetssamhället fortfarande är begränsad. Många har en ytlig förståelse av svenskt teckenspråk – utan djupare förståelse om språket och den kultur som teckenspråkiga döva tillhör.

Tommy: Många som inte kan teckenspråk ser det fortfarande som ett hjälpmedel – något som bara döva använder för att kompensera för en hörselnedsättning. Det gör att man lätt glömmer bort andra grupper som också använder språket, som till exempel hörselskadade, CODA (Children of Deaf Adults), hörande föräldrar till döva barn och andra inom den teckenspråkiga världen. Detta synsätt förstärker bilden av teckenspråkiga döva som en funktionshindrad grupp, snarare än som en språklig och kulturell minoritet. För oss själva är dock teckenspråket något helt annat – det är ett modersmål, en identitet, ett sätt att känna tillhörighet och vara en del av en gemenskap, precis som med andra minoritetsspråk. Även om utvecklingen går framåt, finns det fortfarande områden där mycket kan förbättras.

Svenskt teckenspråk ska behandlas som ett minoritetsspråk enligt språklagen – lever Sverige upp till detta?

Sebastian och Tommy svarar enhälligt nej.

Sebastian: Det står inte att svenskt teckenspråk ska behandlas som ett nationellt minoritetsspråk, utan att det har en motsvarande ställning som de nationella minoritetsspråken. Även om svenskt teckenspråk på ytan har en stark status som ska motsvara Sveriges nationella minoritetsspråk, såsom finska, meänkieli (tornedalsfinska), samiska, romani chib och jiddisch, fungerar det inte på samma sätt i praktiken. Detta beror på att svenskt teckenspråk trots sin status, inte är formellt erkänt som

ett av Sveriges nationella minoritetsspråk. Därför omfattas det inte av samma skydd, rättigheter och lagar inom den svenska minoritetspolitiken som de andra språken.

Tommy: Svenskt teckenspråk behandlas då vid sidan av de andra nationella minoritetsspråken och är därför mer sårbart i viktiga frågor, som till exempel förskola, skola och äldreomsorg m.m. eftersom de inte omfattas av minoritetslagen. Ett färskt exempel på detta är att modersmålsundervisningen i svenskt teckenspråk lades ner i Örebro trots stor efterfrågan, för att det saknas en särskild kursplan. Skolverket har försökt stötta frågan men kan inte förändra kursplanen utan uppdrag från regeringen, vilket gör att kommunen bedömer att det inte är möjligt att genomföra undervisning enligt skollagarna.

Ni utser varje år "årets tecken" i samband med teckenspråkets dag den 14 maj. Hur uppstod idén – och vilken respons har ni fått?

Sebastian: Vi inspirerades av Danmark, där man började utse årets tecken genom att samla in förslag från teckenspråkiga. Vi tyckte det var en bra idé och gjorde en liknande förfrågan. Resultatet blev att CORONA utsågs till första årets tecken år 2020. Förra året valde vi AI, vilket väckte en del reaktioner. En del menade att det inte var ett "riktigt" tecken, eftersom det bygger på bokstavering och kunde uppfattas som svenskt influerat. Men det är viktigt att förstå att bokstavering – precis som förkortningar – är en naturlig och etablerad del av det svenska teckenspråket.

Tommy: Just därför var valet av AI också medvetet. Vi ville lyfta fram att även bokstavering har en självklar plats i språket – det är en del av hur svenskt teckenspråk ser ut.

Text: Moa Gärdenfors Foto: Isof

Tommy Lyxell och Sebastian Embacher

Fakta om årets tecken: "Varje år utser Isof ett tecken som bäst fångar året som gått. Tecknet kan vara ett nytt tecken eller ett etablerat tecken som blivit aktuellt under året som gått. Tecknet tas fram utifrån de förslag som allmänheten lämnar in." (isof.se)

Nyfiken på årets tecken?
På Isofs hemsida finns de senaste årens tecken listade:

Här finns vi!

Vi erbjuder teckenspråkiga mötesplatser i hela landet. Välkommen till oss!

- SDR:s regionala och lokala organisationer
- SDUF:s ungdomsklubbar
- SDP:s föreningar, sektioner och klubbar
- Fritidsanläggningar
- Västanviks folkhögskola

Den geografiska indelningen är inte skalenlig utan ska ses som en grafisk presentation.

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)

- Borås Dövas Förening
- Dalarnas Dövas Förening
- Dövas Förening i Kristianstad med omnejd
- Dövas Förening i Kronobergs län
- Dövas Förening i Norrköping med omnejd
- Dövas Förening i Örebro län
- Dövas Förening i Örebro
- Gävleborgs Dövas Länsförening
- Göteborgs Dövas Förening
- Gotlands Dövas Förening
- Hallands Läns Dövas Förening
- Härnösands Dövas Förening
- Hässleholms Dövas Förening "Göingen"
- Helsingborgs Dövas Förening
- Jönköpings Läns Dövas och Teckenspråkigas förbund
- Kalmar Läns Dövas Förening
- Karlstads Dövas Förening
- Linköpings Dövas Förening
- Lundabygdens Dövas Förening
- Malmö Dövas Förening "Svenske"
- Medelpads Dövas Förening
- Norrbottens Dövas Teckenspråksförening
- Örnsköldsviks Dövas Förening
- Östergötlands Dövas Länsförbund
- Piteå Dövas Förening
- Skånes Dövas Distriktsförbund
- Skellefteå Dövas Förening
- Stockholms Dövas Förening
- Trollhättans Dövas Förening
- Umeå Teckenspråks Förening
- Uppsala Läns Dövas Förening
- Vänersborgs Teckenspråksförening
- Värmlands Dövas Länsförening
- Västerbotten Dövas Teckenspråk Länsförening
- Västra Götalands Dövas Länsförbund
- Vätterbygdens Dövas och Teckenspråkigas Förening
- Y-läns Dövas Förbund

Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDUF)

- Stockholms Dövas Ungdomsråd
- Skånes Dövas Ungdomsråd
- Ungdomsföreningen Viljan
- Örebro Dövas Ungdomsklubb
- Norrlands Dövas Ungdomsråd

Sveriges Dövas Pensionärsförbund (SDP)

- Dalarnas Dövas Pensionärsklubb
- Dövas Pensionärsförening i Gävleborgs län
- Göteborg Dövas Pensionärsförening
- Härnösands Dövas Förening – pensionärssektion
- Lundabygdens Dövas Förening – pensionärssektion
- Medelpads Dövas Förening – pensionärssektion
- Stockholms Dövas Pensionärsförening
- Uppsala Läns Dövas Pensionärsförening
- Vänersborgs teckenspråksförenings pensionärsektion
- Vätterbygdens Dövas Pensionärsförening
- Örebro Dövas Pensionärsförening
- Östergötlands Dövas Läns Pensionärsförening

Fritidsanläggningar:

- Carlstorp (Kalmar Läns Dövas Förening)
- Gästhem Västankvik (Västankviks folkhögskola)
- SDF:s gård (Stockholms Dövas Förening)
- Sjöstranden (Hässelholms Dövas Förening "Göingen")
- Slädaviken (Medelpads Dövas Förening)
- Solhem (Göteborgs Dövas Förening)

Folkhögskola:

- Västankviks folkhögskola (SDR är huvudman för Västankviks folkhögskola)

Bli medlem hos oss!

Alla är välkomna och kan bli medlemmar hos oss! Du själv kan vara döv eller hörselskadad som vill använda mer teckenspråk, en anhörig eller en vän. Kanske vill du bara stötta vårt arbete eller är intresserad av att lära dig mer om döva och teckenspråk. Du väljer själv graden av engagemang. För oss är varje medlem viktig!

Om du är mellan 6 och 31 år ingår även medlemskap i Sveriges Dövas Ungdomsförbund, SDUF – utan extra kostnad!

Om du är 65 år eller äldre ingår medlemskap i Sveriges Dövas Pensionärsförbund, SDP – utan extra kostnad!

Medlemskap i våra föreningar, klubbar och sektioner innebär ett automatiskt medlemskap i SDR/SDUF/SDP. Vi har inget direktmedlemskap.

Du väljer själv vilken förening du vill vara medlem i. Medlemsavgiften varierar beroende på vilken förening du väljer att bli medlem i och din valda medlemsform.

SDR, SDUF och SDP har ett gemensamt medlemssystem. För att bli medlem, besök medlem.sdr.org. Allt du behöver är ett BankID och betalningen sker smidigt med Swish, kort eller faktura. Om du inte har ett BankID så ta gärna kontakt med SDR via e-post: medlem@sdr.org.

Ju fler medlemmar vi är, desto mer syns vi. Därför är du och ditt medlemskap viktigt för oss!

Mer information

SDR: sdr.org/bli-medlem/

SDUF: sduf.se/engagera-dig/bli-medlem/

SDP: sdpf.se/medlemskap/

För att logga in direkt i medlemsportalen, besök medlem.sdr.org eller följ QR-koden.

Mer om oss och våra verksamheter →

Sveriges Dövas Riksförbund

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) är en ideell organisation som driver frågor, agerar kraftfullt och väcker opinion om våra mänskliga och demokratiska rättigheter. Vi arbetar för rätten och möjligheten att använda svenskt teckenspråk. Det svenska teckenspråket är av central betydelse i våra liv och avgörande för delaktighet på lika villkor i det svenska samhället. I vår verksamhet tillvaratas engagemang och vi erbjuder teckenspråkiga mötesplatser. Vi sprider kompetens och medvetenhet i vår organisation och i det samhälle som omger oss. Vår vision är teckenspråk för möjligheter utan gränser och ett hållbart samhälle!

Vilka är vi?

Vi är en ideell organisation som är religiöst och partipolitiskt obunden. I över 100 år har vi företrätt döva människor i Sverige och arbetat för ett samhälle där teckenspråk är självklart. Tillsammans med våra närmare 4 000 medlemmar kämpar vi varje dag för dövas rättigheter och levnadsvillkor. Ett bättre samhälle för döva är ett bättre samhälle för alla!

Vad gör vi?

Vår uppgift är att tillvarata dövas sociala, ekonomiska, språkliga och kulturella intressen. Vi påverkar makthavare i frågor som är viktiga för oss, agerar kraftfullt och väcker opinion om våra mänskliga och demokratiska rättigheter.

Tycker du att det verkar tungt? Då ska du veta att vi har och skapar teckenspråkiga mötesplatser för socialt umgänge, glädje och kunskap genom föreläsningar, kurser, familjeläger och andra aktiviteter.

Var finns vi?

Som riksförbund bedrivs en stor del av vårt arbete på nationell nivå, men vi finns samtidigt på en ort nära dig. I hela Sverige finns ett 40-tal organisationer och föreningar anslutna till SDR från Norrbotten till Skåne, och tillsammans är vi SDR. Dessa föreningar är vår förlängda arm och fungerar som viktiga teckenspråkiga mötesplatser där medlemmar kan träffas för gemenskap och umgänge. I gemenskapen finns en stor kraft och genom att samarbeta visar vi vägen mot ett samhälle där rätten till språk, kommunikation, utveckling och delaktighet säkerställs, för vår generation och kommande generationer.

Kontakt

Webbplats: sdr.org

E-postadress: sdr@sdr.org

Facebook: **SDR - Sveriges Dövas Riksförbund**

Instagram: [@sverigesdovasriksforbund](https://www.instagram.com/sverigesdovasriksforbund)

Vad brinner vi för?

Rätten och möjligheten att använda svenskt teckenspråk är en av SDR:s viktigaste hjärtefrågor. Språket är en avgörande del av våra liv, och avgörande för att vi ska kunna delta i samhället på lika villkor, och vi kämpar på flera olika sätt med att stärka rätten till teckenspråk.

För oss innebär en starkare rätt till teckenspråk att alla som vill och behöver ska få lära sig det. Hörselstatus, kulturell bakgrund, ålder, skolval eller bostadsort ska inte ha någon betydelse.

Teckenspråk — en hållbar framtid

Tillsammans med våra anslutna föreningar och organisationer har vi tagit fram ett gemensamt handlingsprogram för förbundets mål och utveckling. Med förankring i Agenda 2030 och FN:s globala mål vill vi bidra till en hållbar samhällsutveckling. Den bärande principen för att uppnå det målet är att ingen ska lämnas utanför!

Vårt arbete fokuseras på fem olika områden:

- Starkare rätt till teckenspråk
- God hälsa och välbefinnande
- Minskad fattigdom
- Mer jämlikt samhälle
- Stark dövrörelse

Genom ett gemensamt, socialt ansvarstagande lägger vi grunden för ett hållbart samhälle där teckenspråk är självklart och vi gör det tillsammans! Tillsammans är vi starka.

Välkommen att bli medlem hos oss!

Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Sveriges Dövas Ungdomsförbund (SDUF) vänder sig till dig som är 6–30 år och använder svenskt teckenspråk, oavsett om du är döv, hörselskadad, CI-användare, CODA eller hörande. Hos oss är alla välkomna! Som medlem får du delta i roliga läger och aktiviteter lokalt, nationellt och internationellt och engagera dig som ledare eller i styrelsen.

Vi är den enda organisationen i Sverige som har full fokus på att genom intressepolitiskt arbete främja döva och hörselskadade barns och ungas mänskliga rättigheter och skapa trygga, teckenspråkiga mötesplatser. Vi har fem lokala anslutna ungdomsklubbar från norr till söder.

SDUF:s hjärta – läger och träffar

I många årtionden har SDUF ordnat eller skickat deltagare till uppskattade träffar och läger, både i Sverige och utomlands. Läger är kärnan i vår verksamhet – utan läger, inget SDUF!

Vi ordnar kurser, seminarier och lägerveckor för olika åldrar: 6–12 år, 13–17 år och 18–30 år. Alla aktiviteter sker på fullt teckenspråk, i en trygg och inkluderande miljö.

- Nordiska barn-, junior- och ungdomsläger
- Europeiska och internationella läger
- Språkresor till USA – utveckla din engelska och amerikanskt teckenspråk (ASL)
- Seminarier, t.ex. nordiska seminarier
- Almedalen och andra intressepolitiska forum
- Kurser, t.ex. styrelseutbildningar och lägerledarutbildning
- Konferens, t.ex. ungdomsklubbkonferens
- Workshop och föreläsningar, anordnas av t.ex. projekt
- Ungdomsträffar t.ex. fritidsgårdsträff
- Arbetsgrupper, t.ex. lägergruppen och studentgruppen
- Förbundsstämma – var med och forma SDUF:s framtid!

Välkommen att delta i våra läger, antingen som deltagare eller lägerledare.

Vårt intressepolitiska arbete

SDUF strävar efter att du, oavsett om du är döv eller hörselskadad ungdom, får samma möjligheter, rättigheter och delaktighet i samhället. Det krävs därför ett intressepolitiskt arbete som innebär att vi bevakar frågor som direkt eller indirekt påverkar din situation.

Vi kan bland annat skriva insändare, remissvar och betona dina rättigheter i olika sammanhang – gärna tillsammans med dig! Rätten till teckenspråk i alla sammanhang är många gånger vårt nyckelord i vårt intressepolitiska arbete. Dina möjligheter till skola, fritid, kultur och jobb ska inte begränsas på grund av att du behöver teckenspråk i din kommunikation. Just diskriminering och okunskap är ofta orsaken till att döva och hörselskadade uteslås från olika valmöjligheter.

Våra lokala ungdomsklubbar

SDUF har fem anslutna lokala ungdomsklubbar från norr till söder. Varje ungdomsklubb ordnar spännande aktiviteter som ger dig möjlighet att utvecklas, ha kul och göra skillnad i ditt lokalområde. Oavsett om det handlar om att vara med på aktiviteter eller bara umgås med vänner, våra ungdomsklubbar erbjuder något för alla!

Ungdomsklubbarna är också en fantastisk möjlighet för dig som vill engagera dig och vara med och påverka framtiden för döva och hörselskadade i din egen stad, delta i aktiviteter, gemensamma mål och göra din röst hörd. Ungdomsklubbarna är ryggraden i SDUF. Utan dem skulle inte vårt förbund vara vad det är idag. De spelar en oersättlig roll i vårt arbete och gör det möjligt för SDUF att fortsätta framåt.

För mer information om våra lokala ungdomsklubbar och vad som händer just nu, besök deras hemsidor eller följ dem på sociala medier. För mer information kan du besöka vår webbplats **sduf.se**.

Kom med du också och bli medlem!

Kontakt

Webbplats: **sduf.se**
 E-postadress: **info@sduf.se**
 Facebook: **SDUF – Sveriges Dövas Ungdomsförbund**
 Instagram: **@sduf1966**

Sveriges Dövas Pensionärsförbund

Sveriges Dövas Pensionärsförbund (SDP) arbetar för att teckenspråkiga pensionärer och seniorer ska få en god livskvalitet och livsmiljö med delaktighet, inflytande och bestämmande över sin egen situation. Du som är 65+ och medlem hos SDR blir automatiskt medlem i SDP och kan därigenom ta del av de aktiviteter och det stöd vi erbjuder. Dessa inkluderar sociala sammankomster, kulturaktiviteter och deltagande i kurser. Genom våra anslutna pensionärsföreningar, pensionärssektioner och pensionärsklubbar erbjuder vi också teckenspråkiga mötesplatser för äldre. Vi bedriver också ett intressepolitiskt arbete för att stärka vår målgrupp.

Vår organisation

Förbundsstämman sker vartannat år – udda år – senast den 30 juni enligt stadgarna. Under förbundsstämman bestäms bland annat vilka som ska sitta i styrelsen och vilka frågor och aktiviteter förbundet ska driva och genomföra.

Styrelsen sammanträder fem till sju gånger per år.

Samrådsgruppen består av två representanter från förbundet och två från SDR. På mötet tar vi upp äldre frågor och samarbeten i projektform.

Ordförandegruppen är ett samarbete med övriga organisationer för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet.

I skrivande stund har vi 12 anslutna pensionärsföreningar, pensionärssektioner och pensionärsklubbar. För att hitta din närmaste pensionärsförening, pensionärssektion eller pensionärsklubb se sidan 36 eller besök sdpf.se.

Vårt intressepolitiska arbete

SDP driver intressepolitiskt arbete och bevakar frågor kring döva äldres rätt till insatser, anpassningar, information och utveckling med mera. Våra hjärtefrågor är bland annat att teckenspråkiga pensionärer ska kunna få vård och omsorg i en teckenspråkig miljö, att arbeta för att information till och från myndigheter och media till teckenspråkiga pensionärer sker på teckenspråk och att främja pensionärsföreningarnas verksamheter.

Vi söker kontinuerligt medel för att kunna genomföra olika projekt. SDP var tillsammans med SDUF samarbetspartner i projektet DigiDöv som genomfördes av SDR med medel från Arvsfonden. Projektet pågick mellan 2022 och 2025 och syftade till att minska det digitala utanförskapet hos döva äldre. För att hålla dig uppdaterad om aktuella projekt kan du besöka sdpf.se eller våra sociala medier.

Våra medlemsaktiviteter

Kultur- och pensionärsdagar, tidigare Dövas Pensionärsdagar, anordnas av en pensionärsförening eller pensionärssektion vartannat år (jämna år). De har ansvar för hela arrangemanget och förbundet hjälper till med råd och förslag. Under 2026 blir det ett undantag i och med att SDP firar 50 år. Jubileumsfirandet arrangeras av SDP:s styrelse.

Nordiska Dövas Pensionärsträff anordnas vartannat år. Syftet med evenemanget är att döva äldre får träffas över de nordiska landsgränserna och möta såväl gamla som nya bekanta. De nordiska dövpensionärsförbunden turas om att vara arrangör. Cirka 15 personer per land deltar, och nästa träff sker på Island år 2026.

Gruppresor ordnas till olika platser efter medlemmarnas önskemål. 2024 ordnades en kryssning till Kiel i Tyskland. Nästa tillfälle blir kryssning till Tallinn i Estland (2025). Gruppresorna ordnas en gång per år.

Utöver de listade aktiviteterna kan fler aktiviteter och läger ordnas. För att ta del av aktuell information om vilka aktiviteter vi erbjuder, besök gärna vår hemsida sdpf.se och våra sociala medier.

Vi ser fram emot att ha dig som medlem hos oss!

Kontakt

Webbplats: sdpf.se

E-postadress: styrelse@sdpf.se

Facebook: **Sveriges Dövas Pensionärsförbund**

Instagram: [@sdpforbund](https://www.instagram.com/sdpforbund)

Västanviks folkhögskola

Västanviks folkhögskola skiljer sig från andra folkhögskolor i Sverige genom att erbjuda ett internat med en teckenspråkig studiemiljö där alla, deltagare och personal, använder svenskt teckenspråk. Skolan vänder sig till teckenspråkiga döva och hörselskadade från hela landet som vill komplettera sina studier eller genomgå nya yrkesutbildningar. Det finns också kurser och utbildningar för hörande som vill lära sig teckenspråk eller har anknytning till teckenspråket. Här finns en gemenskap, möjlighet att bo på internat, en egen förskola och en naturnära miljö i vackra Leksand. Västanviks folkhögskola har en filial i Stockholm som bland annat erbjuder TUFF-verksamhet samt SFI för döva.

Teckenspråk, kultur och gemenskap

Skolan erbjuder olika utbildningar, både allmänna och yrkesinriktade. På allmän kurs kan döva och hörselskadade komplettera sin grundskole- eller gymnasiebehörighet med inriktning mot bas/högskoleförberedande och hälsa och friluftsliv. Teckenspråkslinjen vänder sig till hörande och hörselskadade som vill lära sig teckenspråk på heltid och få inblick i dövsamhället. Skolan erbjuder flera yrkesutbildningar i samarbete med Myndigheten för yrkeshögskolan: en fyraårig teckenspråkstolk- och dövblindtolkutbildning och en särskild tvåårig tolkutbildning för döva på halvtid. Under åren finns det aktuella yrkesutbildningar som är anpassade efter arbetsmarknaden, som till exempel teckenspråkslärare.

SFI för döva ges i Leksand och Stockholm, både dag- och kvällstid. I Stockholm finns även en anpassad kurs för deltagare med intellektuell funktionsnedsättning.

Korta kurser

Skolan har ett brett utbud av kortare kurser. Besök gärna vår hemsida för att se vilka korta kurser som är aktuella. Med korta kurser kan man även välja teckenspråk på distans. Du kan också läsa teckenspråk på plats under våra populära veckokurser.

Uppdragsutbildning

Man kan köpa kurser av oss som anpassas efter era önskemål. Kontakta skolan för mer information.

Västanviks konferens och gästhem

Våra konferenslokaler erbjuder utbildningsutrymmen för både större och mindre grupper. Det går att boka en dagkonferens hos oss, då ingår lunchbuffé samt för- och eftermiddagsfika.

Våra gästhem hyr vi ut när de är lediga. Vi erbjuder flera olika boendalternativ – från moderna hotellrum till vandrarhem i dubbelrum med dusch och wc. Kontakta Västanviks konferens och gästhem för mer information och bokning.

TUFF – Teckenspråksutbildning för föräldrar

Att kunna kommunicera med sitt barn är grundläggande. Men när barnet är beroende av teckenspråk krävs särskilda insatser. TUFF ger föräldrar möjlighet att lära sig teckenspråk och skapa en fungerande, trygg och jämlik kommunikation inom familjen. Utbildningen riktar sig till föräldrar och andra nära vuxna till barn som använder teckenspråk. TUFF omfattar totalt 240 timmar och ges på tre nivåer: bas, fortsättning och fördjupning. Kurserna erbjuds i olika former i olika städer: terminskurser på dag- och kvällstid, distansundervisning, intensivkurser, veckokurser med internat, samt lördags-, helg- och sommarkurser. På många kurser erbjuds barnverksamhet och teckenspråksundervisning även för syskon. Barnen deltar i åldersanpassade aktiviteter där teckenspråket används på ett lekfullt och inkluderande sätt. På barnverksamheten används svenska och svenskt teckenspråk. Med TUFF får hela familjen ett gemensamt språk. Det stärker relationer, ökar delaktighet och skapar förutsättningar för att barnet ska få en trygg och språkrrik uppväxt.

Välkommen till oss!

**Västanviks
folkhögskola**

Kontakt

Webbplats: vastanviksfhs.se
E-postadress: info@vastanviksfhs.se
Facebook: **Västanviks folkhögskola**
Instagram: [@vastanviksfolkhogskola](https://www.instagram.com/vastanviksfolkhogskola)

Att komma in i teckenspråkets värld

Blicken som snabbt sveper över skolgården. Klasskompisar rusar mot rastboden för att få tag på en cykel för att kunna cykla runt det fortaste man kan. Andra studsar mot lekplatsen där man kan klättra, åka rutschkana och gå armgång om modet finns där. Alla verkar känna varandra och har snabba dialoger.

Försöker ta in vad som händer. Funderar ut vad nästa steg kan vara. Osäkerheten lyser genom och nästan förlamar när man egentligen bara vill springa med och leka och teckna vad man är med om. Istället finns den där vaksamma och försiktiga blicken som sveper runt för att hitta något att hålla sig fast i. Försöka förstå. Strategier man har utvecklat för att försöka få sammanhang genom att avläsa gester, rörelser och ansiktsuttryck av andra människor omkring sig i brist på annat. Blicken som också nästan kan bli glasartad och tom när man tappar sammanhanget om vad som händer runtomkring och man går in i sig själv som en sista utväg. Som en främling i sitt eget liv.

Som biträdande rektor på en specialskola, ser jag den eleven varje höst. Eleven som inte har teckenspråket med sig när den börjar hos oss. Som för första gången befinner sig i en teckenspråkig miljö och om igen måste hitta strategier för att kunna hantera den situation som den befinner sig i. I början är det kaos. Så mycket intryck och det blir lätt ett virrvarr istället för att verkligen se och förstå.

Ett populärt uttryck är att eleven ska språkbada – det innebär en intensiv exponering av ett språk i dess naturliga miljö. Det har länge trots att bara man befinner sig i en teckenspråkig miljö så löser det sig själv automatiskt. Riktigt så enkelt är det inte. Det krävs ett noggrant arbete där alla medverkar till att bygga upp språket. Givetvis har lärarna i klassen en oerhörd betydelsefull roll i det arbetet, men alla runtomkring har en viktig del i det. I början är jobbet för oss att vara de trygga vuxna. Som kan möta. Ta sig tid. Förklara. Vägleda. Bekräfta. Bygga upp ett förtroende där eleven känner sig trygg och därifrån börja växa.

Det är ett gediget arbete där språket byggs bit för bit. Med gester och pekningar till att börja med till tecken att gå vidare med och plötsligt kan eleven börja uttrycka känslor, viljor och frågor. Osäkerheten och den där vaksamma blicken börjar försvinna. Istället blir den forskande, mer nyfiken och hungern av att lära sig allt som finns omkring blir aldrig mättad. Virrvarret minskar och det blir skarpare. Som att man dimrar upp ljuset i ett mörkt rum och allt blir mer synligt och klarare. Gester och pekningar blir till tecken och sen blir tecken till teckenspråk. Som att teckenspråket hela tiden legat inne i eleven och till sist när det äntligen får komma ut forsar fram som en vårflood.

Eleven är nu inte längre en främling i sitt eget liv utan blir en människa med andra människor. En egen identitet som den själv har möjlighet att kunna bygga upp. Det kan ta veckor. Oftast månader. Ibland år, men man kommer alltid dit så småningom. För oss handlar det mycket om tålamod. Hålla i och hålla ut.

Att se eleven träda in i teckenspråkets värld är så fantastiskt och är en av de absolut bästa delarna med jobbet. Känslan av att förstå och göra sig förstådd är så kraftfull och visar på betydelsen att ha ett bärande språk som man till fullo kan behärska. Samtidigt tynger det mig att veta att alla inte alltid får den möjligheten av olika anledningar. Det borde vara alla döva barns självklara rättighet att få den här möjligheten.

Tobias Palmkvist

dt En teckenspråksversion av krönikan finns på dovastidning.se

Teckenspråkigt tolkbolag

tolkforall
.se

5,7 miljoner kronor!

Gemensamt lotteri

- Månadslotten är ett prenumerationslotteri med massor av vinster.
- Månadslotten är Sveriges Dövas Riksförbund och Synskadades Riksförbunds gemensamma lotteri.
- År 2024 landade överskottet på nästan 5,7 miljoner kronor till förbunden att dela lika på.
- Köp gärna en lott du med!

Skanna QR-koden med
din mobilkamera.

www.stockholmstolkarna.se • info@stockholmstolkarna.se • 08-658 39 00

Stockholmstolkarna

Vi förmedlar professionella tolkar för döva, hörsel-skadade och personer med dövblindhet. Vi finns i Stockholm och arbetar främst i Stockholmsregionen men åtar oss uppdrag även i övriga Sverige och i andra länder.

ADAM
Kron

AMANDA
Forsman Östberg

ANETTE
Casselstål

ANNA
Josephsson

BLÅNDA
Olsson

CAMILLA
Wikström

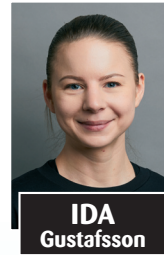
CATHARINA
de Ron

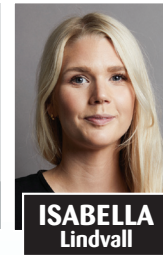
CISILIA
Sturzenbecker

EMMA
Stenström

IDA
Gustafsson

ISABELLA
Lindvall

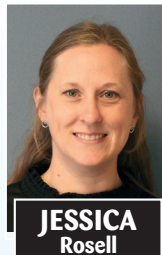
JENNI
Hestrell

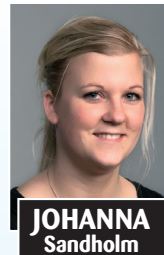
JENNY
Stålberg

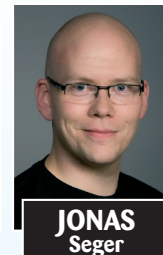
JESSICA
Dobson

JESSICA
Rosell

JOHANNA
Sandholm

JONAS
Seger

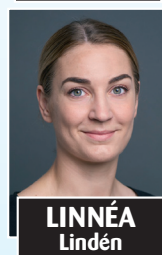
KATARINA
Mårtensson

LENA
Ekevid

LINNÉA
Davidsson

LINNÉA
Lindén

MALIN
Matsdotter

MIO
Parsmo

NIKLAS
Eriksson

PRISCILLA
Ferrera

SANNA
Roos

SOFIA
Lindfors

